МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 65 (4232). ЕРА, 2 июнь, 1966 шу. Мах 2 кап.

ДЕГАШ УРАУВТТАДЕШ

Iалаьмате боккха лоархIам болаш денош да хIанзара дараш. Мехка массе миIинге кхехкаш я КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра яьржа социалистически яхь. Советски халкъ кийчлуш да шиЙ лакхехьара орган — СССР Лакхехьара Совет харжа. Укх деношка хиннача КПСС ЦК майски Пленумо йоккхий мероприятеш белгалъяьхай лаьттанцарча балхий культура дIахо лакхъяра.

Цу дерригне дегаш ураоттадаь бола Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой а ба денгара денга толамаш совдоахаш къахьегаш. Цар шерра социалистически яхь йоаржаяьй пятилетка хьалхара шу толамца чакхдаккхара.

Цу хьалашка Iалаьмате бехктокхаме декхараш хьалхашка отт вай агитатораштa. Къахьегамхой дегаш урауттадеш екаш хила еза цар оаз массайолча моттиге.

Из гIулакх дика кхета а деш, дукха агитколлективаш я вай республике шоай болх кхетамца вIаштIехьбаьккха. Цар керттера теркам тIабахийтаб КПСС XXIII-ча съезда решенеш наха кIоаргга дIайовзийтара, уж толамца кхоачашъяра беррига къахьегамхой оарцагIбахара.

ЧIоаггIа уйла яь вIаштIехьбаьккхаб шиЙ болх Грознерча вагонни депо агитколлективо. Цигарча партийни организаце цахаддаш терко ю цу балха. Депо вахарца айхха буввам болаш вIаштIехьъяьккхай агитаци. Хlара къахьегамхочоа боккъонца дIайовзийт агитаторашa КПСС XXIII-ча съезда решенеш. Съезда материалех, пятилетка керттерча положенеех беседаш ю агитатораша.

Съезда решенеша дегаш ураоттадаь болча къахьегамхой айденна хьинар кхы лаьгI ца долийташ дIахо дахьара чIоаггIа къахьег Нохч-ГIалгIай химически заводерча агитатораша. Хlара сага дега тIаккхача гIерташ ю цар еш йола беседаш. Дика вIаштIехъяьккхай заводе гойтара агитаци. Цигарча партийни организаце махулла къахьег агитаторий болх тоабара. Агитаторашца каст-каста семинараш ю, цахаддаш новкостал лоаттаду царна методически кабинето а. Агитаторий дош декаш да завода массайолча цехе, участке.

Хоза кийчъяьй № 1 йолча гудермесски сайрийнарча школера агитпункт. Даим дукха харжархой хул цига. Царца беседаш ю агитпункте дежурнеш болча агитатораша. Берригa агитатораш десятидворкашта дIабийкъаб. Уж каст-каста хул харжархой болча. Цар наха дIабовзийт СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа оттабаь кандидаташ, къаьгга дувц цар балха толамех.

Иштта дика вIаштIехьбаьккхаб шиЙ болх Надтеречни района Верхне-Наурски яхача юртарча агитпункто а. Йоккха говзал йола агитатораш ба харжархошта юкъе болх беш. Агитпункте даим дукха нах хул, цига безаме, сапаргIата я. Дика вIаштIехьдаьккхад цига харжархой СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа оттабаьча кандидаташца вIашагIкхетилга.

МалгIабика районе болх беш я 20 агитпункт. КПСС горкома бюрос чIоагIбаьб агитпунктай заведующеш. Уж опыт йолаш а балхах дика ка йоалаш а ба. Дика пайда баьлар КПСС горкоме хиннача юххьанцарча партийни организацей секретараштцен агитпунктай заведующешцен яьча совещанех.

ХIанз республика совхозийи колхозийи кхашка арабаьннаб агитатораш. Уж хул механизаторашта юкъе беседаш еш. Дуккхача кхашкарча станашка дика вIаштIехьъяьккхай гойтара агитаци. Юрташкара агитатораш шерра дIайовзийташ ба дукха ха йоаццаш хиннача КПСС ЦК Пленума решенеш.

Цу тайпара масалаш кхы дуккха а кхувла йиш я. Цхьабакъда, вай республике массайолча моттиге боаггIача тайпара вIаштIехьбаьккхабац агитколлективай болх. Дукха моттигаш я из бехктокхаме гIулакх тесса леладеш. Цхьайола моттигаш нийслу агитационни балха юкъе дукха формализм йолаш.

Масала, шоай декхараш доаггIача бесса кхоачашдеш яц Грознерча Старопромысловски районера цхьайола агитпункташ. ГIишлой-монтажни управленерча жилищно коммунальни контора партийни организацеша лерттIа тIахьожам лоаттабац агитаторий балха, цул совгIа болх тоабара агитатораштa новкъосттал а дац.

Агитпункташ къайла латташ моттигаш нийслу Шелковской районе. Агитатораш геттара кIезига хул Ведана района цхьайолча фермашка. Цу тайпара кхоачамбоацараш долаш моттигаш я кхыча районашка а. Ла мсгаргдац из гIулакх дIахо. Агитаторий дош хIанз къаьстта чIоагIа декаш хила деза цехашка, фермашка, кхашка. КПСС XXIII-ча съезда решенеш хIаране деган чу ювшаргйолаш, уж кхоачашъяра яьржача яхье хьалха латтарий мугIараш совдоахаргдолаш вIаштIехьбаккха беза агитаторий болх. Агитатораша къаьстта теркам тIабахийта беза пятилетка декхараш дувцача хана уж хIара коллектива декхарашца дувзара.

Iалаьмате бехктокхаме декхараш латт агитатораштa хьалхашка кастта хургдолча хоржамашца дувзаденна. ТIехдика болх беш хила еза хIара агитпункт. Агитатораша шоай беседашца дIадовзийта деза социалистически демократи буржуазничул тIеххилар, вай мехко коммунизм хьалъечa яьха коталонаш, КПСС XXIII-ча съезда решенеш. ЧIоагIа лоархIаме да СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта тIехьа кхетамца агитаци яр.

ХIанз республика кхашка кхехкаш я пятилетка хьалхарча шера лакхара хьувкъам чуэцара яьржа социалистически яхь. Агитатораш декхарийла ба укх деношка механизатораш болчча хила. Дег чу дужача дешаца, шоай балха хьокхамца нах тIехьабоахаш хила беза уж. Шерра дIайовзийта еза къахьегамхошта юртбоахам дIахо дегIабоалабара парте вIаштIехьъяьха керда мероприятеш — лаьттанна мелиораци яра дешаш къоастадаьча КПСС ЦК майски Пленума решенеш.

Партийни организацеш декхарийла я агитаторий балха цахаддаш тIахьожам лоаттабе, агитатораштa новкъостал де, шоай сийлен декхараш лерттIа кхоачашде йиш хургйола хьалаш царна Iалашде. Дика кийч а еш вIашагIъехкка еза агитатораштa лаьрхIа йола семинараш, шерра йоаржае еза дикагIболча агитаторий опыт.

Шеко яц, парте шоашта хьалхашка оттадаь бехктокхаме декхараш вай агитатораша сийленца кхоачашдергхилара.

ВИЗЗА ВОЛА ХАЛКЪА ВОI

Эзари ши бIаьи совгIа саг гулвеннавар самардийнахьа — 31 мае — Грознерча В. И. Ленина цIерахча культура Двореце. Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятейи совхозийи болхлой, колхозхой, интеллигенце викалаш бар № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат ваьча Советски Союза маршалца, Советски Союза Шозза Турпалца Иван Степанович Коневца вIашагIкхета баьхкараш.

...ЧIоагIа тIоараш детт. Зале гулбеннараш хьалгIовтт. Президиуме гучавоал Иван Степанович Конев, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро членаш, республика производства хьалха латтараш.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. О. А. Чахкиева хьаелл округера харжархой шоай кандидатаца вIашагIкхетара хетаяь собрани. Цул тIехьагIа дош лу Сунженски района «Победа» яхача колхоза викала нов. Зайцевна.

— Тха, колхоза къахьегамхой юкъарча собране, — йоах цо — цаI санна массава раьза а хилар визза вола халкъа воI И. С. Конев СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутата кандидаталла оттавара.

Ораторо гулбеннараштa дош лу шоай колхозхой цIерах 12 июне — СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача дийнахьа — района къахьегамхоша вай мехка сийдолча воIа тIехьа кхалж тоссаргхиларах.

Трибуна тIа воалл Грозненски химически комбината оператор нов. Дакаев.

Тхона, химически комбината болхлошта, инженерно-технически болхлошта, гIулакхерча наха Иван Степанович Конев Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат оттавеча хана бицбеннабацар цо хьабена турпалхочун никъ. Цулухьа оаха тIахьех харжархой нов. Конева тIехьа кхадж тассара.

Цул тIехьагIа собране къамаьлаш дир Къилбаседа Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене начальника нов. Кичика, Грозненски гарнизона викала нов. Хамикоева, «Назрановский» совхоза звеньевойс нов. Мальсагова, Урус-Мартана больница керттерча лора нов. Ошаева, медицински болхлой профсоюза председатела нов. Кориговас.

Юха а чIоаггIа тIоараш тох зале. Трибуна тIа — Советски Союза Маршал И. С. Конев. ШиЙ къамаьл дIадоладеш И. С. Конева аьлар:

— Мукъаба сона шоашта а шуга гIолла республика берригача харжархошта а цIенача дег тIара баркал ала со СССР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла а оттаваь, оаш са чIоагIа сий дарах. Шун бенна тешам, оаш аьнна дIайха дешаш, новкъостий, шоаш ма дарра се член волча вай хьамсарча Коммунистически партена, се викал ваь вайтача вай майрача Герзашцарча Низашта доагIаш лоархI аз.

Лакхехьарча Совета депутаталла хержа хилар — из доккха сий хинна ца Iеш, боккха бехктокхам а ба. Мукъаба сона сайх бенна тешам кхоачашбара аз берригa низ тIабохийтаргхиларах а вай сийлахь-доккхача халкъа ираза духьа, коммунизм толаме хьалъяр духьа айса тешаме къахьегаргхиларах а Нохч-ГIалгIачен берригача харжархошта дош дала.

ДIайха дешаш хетадир оратора Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта. Советски Iаьдал латтача шерашка, йоах цо, дегIаахара боккха никъ хьабенаб Нохч-ГIалгIай АССР берригача вай мехка вежарашха долча халкъашца айхха цхьоагIо а йолаш. Къилбаседа Кавказе йоккхагIа йолча промышленни культурни центрех цаI а хинна дIаэттай из. Белгалдоаккхаш-хозахет, халкъа боахам дегIакхувлача толамаш дахарах 1966 шу хьатIакхачале хьалххагIа республикана Ленина орден енна хилар. Орденаши медалаши еннай промышленносте, юрта боахаме хьалха латтараштa, Iилмаи культураи болхлошта, хIаьта эггара чIоагIагIа белгалбаьнача хьалха латтараштa Социалистически Къахьегама Турпал яха сий дола цIи еннай. Нов. И. С. Конева кхайкаду:

— Хоастам хилба орден лелаеча республикана, къахьегама турпалашта, хоастам хилба Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхошта!

КПСС XXIII-ча съездо, пхе шера планах йолча съезда Директиваша белгалъяьхача Советий Мехка экономикеи культуреи дегIаахара башхадикача перспективаех дувц дIахо гIорваьнна волча полководеца.

Вай пачхаьхьалкхен политика къахьегамхой эггара чIоагIагIча хьашташта, шоаш мукъадахар духьа къовсам лоаттабеча дерригача халкъий хьашташта маэшшара я. ТIом ца хилийтара политика чIоаггIа а тIагIертта а чакхйоах вай партеи правительстваи.

ТIеххьарча шерашкарча событеша хьахьекхад, йоах оратора, империализмана, моллагIа методаши средстваши цо лелайойя а, исторически событей лелам юхасоцабе могарг ца хилар: империализма сфера готлуш йоагIа, социализма низаш дегIаух.

Дерригача дунен революционни процесса юкъе, империализмана духьаларча къовсама гIулакха юкъе шоаш лоаца керттера дакъа, эггара хьалха а, вай пачхаьхьалкхен экономически оборонни низ чIоагIбар, къахьегамхой вахара боарам лакхбар лерхI советски наха. Цунца цхьана, вай интернациональни декхар да яьккха котало сийрда бIарг локхаш лораелга, хьашт долчча империалистически агрессора боаггIаш бола герзашцара юхатохам бе массе а хана кийча хулга.

Советий Мехка оборонни низ чIоагIбара, вай Герзашца кийчдаь Низаш тIом бе низ кхоачаш хилийтара ю йоакхо массе а хана парте, халкъа лоархIамегIа йола йоакхо хиннай. Цо вай тешаду, нагахьа санна агрессораша тIом болабойя, цунах хьахургдар алхха цхьа хIама — империализма герзашца кийчдаь низаш дизза дохаделгеи капиталистически система хIалак хинна дIаялгеи мара хург ца хиларах.

Вайга долла а хIама да моастагIчоа вохавеш юхатохам бе. Москверча Щеча майда тIа цхьоалагIча маерча параде дIахьекхар, масала, шоаш лелача пусковой установкаш тIара континенташта юкъера чIоагIача доагора ракеташ. ДIахьекхар Iалаьмате боккха низ бола ядерни бомбаш хьашт долчча оагIонашкахьара агрессора етта йиш йола орбитальни ракеташ а. Вай хьадаьд моастагIчун объекташ форда тIа а санна, иштта лаьттан тIа а йохаяра стратегически декхараш кхоачашдулургдола хи кIалхара ракеташ кхухьа флот. Цунна юкъе дахад керда атомни хи кIалхара лодкаш — хи кIалхара ювла а ювлийташ, геттара гаьна дIаухача баллистически ракетаца кийчдаь ракетоносцаш. Царга хьашт долла тIема декхараш кхоачашдулургда Арктикагара Антарктикага кхаччалцарча океански аренашка. Цу тайпарча лодкай группа дукха ха йоаццаш дуненна го баьккха ера, хи кIалхара тIа ца йоалаш массехк итт эзар километр никъ а баь.

ХIаьта Советски Эскареи Флотеи низ герзах баьлла Iац. Лични состава лакха политически кхетам хиларо, хьамсарча Коммунистически партена, Даьхенна из мутIахьа хиларо вай бIуна низи мощи иттаза лакхбу, моллагIа декхараш кхоачашдулургдолаш денал долаш чIоагIа хулийт из. Эскареи флотеи керттера низ ба коммунисташи комсомольцаши. Герзашца кийчдаьча низий лични составе 80 процент совгIа ба уж, бIуна лакхача политико-моральни хьалий моакхаза лард а хинна латт уж.

Эскареи флотеи лични составо дерригача советски халкъо санна шиЙ толамаши кхоанен шиЙ планаши ювз Коммунистически партеи цун ленински Центральни Комитетеи деятельностаца. Парте хьаькъале ду кулгал вай эскара низий эшалургбоацеи кхоачалургбоацеи хьаст, иштта Советски Эскар дIахо йодача хана тешаме ха тIа латтаргда социалистически Дай-мохк лорабеш, машара, демократе, социализма чIоагIале а хургья.

ШиЙ къамаьл чакхдоалаш И. С. Конева аьлар:

Вай дог тийша хьеж вай кхоаненга, хIана аьлча тешамерча доккхийча ленински заветашца цунга вай дут Коммунистически парте. Дуккхача шерашка Советски Союза къахьегамхоша лоаттабеча къовсама опыто тешаме хьахьекхад КПСС шиЙ дош гIулакхаца чIоагIдеш хилар: дерригa парте мел лерхIар вахара юкъе кхухь. Къахьегача, тIема тIа, дуIа эттача, хало тIаэттача, дикан тIа масса хана а цхьана я партии халкъи.

СаЙ къамаьл чакхдоалаш, хьамсара новкъостий, аз цIаьккха а баркал оал шоана оаш сай чIоагIа терко ярах а иштта боккха тешам баларах а, вай йоккхача даьхен сийна, коммунизм хьалъяра кхы а керда къахьегама толамаш дахар лов сона, оаш.

СУРТА ТIА: И. С. Конев харжархой собрание.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

ХИЛЧА БАКЪАХЬА ДОЛА КЪАМАЬЛ

Укх деношка МалгIабика районе СоагIапча волаш цхьан саго дийцар сона «Ингушский» совхоза директори керттера агрономи Грозне болхаш хинна цхьа хIама. Машинаца хиннаб уж. Цхьаккха а бохам баргбола хIама нийсденна хиннадац царна цу Iура, Грозне ераш Iобеха гIулакх а хиннадацар ер хIанад вож хIанад аьнна башха акхарна Iоттаръе тарлургдарех. Цудухьа хоза белабенна хиннаб уж наькъа арабоалаш.

Иштта уйла тайна болхаш бола совхоза кулгалхой СоагIапчара Iоъара а баьнна кхоалегIча отделене кхашка кхеъчаб. Бригада станал Iоэгlабаьлча машина корах арахьежача директора баргаяйнай юкъе зIамига Iаьржа харшаш а долаш йола сийна аре. Малав-хьогI укх баь тIа культиватор текхаяьр, аьнна цецваьннав директор.

— Соцаел машин, — аьннад цо. Машина тIара Iо а ваьнна, дIатIаваьннав из харшаш даьхача баь тIа. ТIаккха кхийттав директор гIулакхах. ШиЙ бIарг тIаэттар бай боацилга хайча, телхай цун уйла. ДIадаьннад велавалар, юхьа тIа морх енай. Волча латташ хиннав директор дIаюха а хьежаш.

ШиЙ директора фу леладу а цун теркам тIаэзар фуд а ца ховш цецваьнна цхьан юккъе цунгахьа дIахьежаш ваьгIав керттера агроном. ТIаккха машина тIара Iо а ваьнна дIатIаваках из директора, фуд укхаза, аьнна цунга хатта дагахь. Цхьабакъда, хаттар де эшаш хиннадац гIулакх, сангарал дIадихьа воаллашехьа а кхетадаьд цо шоаш оасаро хьалдукъаш латтача кхоалегIча отделене гидуарглш йийнача кхай тIа хилар.

Дувцалга йовцаш ийрча хиннад директораи керттерча агрономаи гуш дола сурт. Ийрча дециЙ из гидуарглш йовкъаш а юташ во дIайийна а хилча, мугIарех ягIараштa юкъе а цхьайолча моттигашка шишша кхоккха метр хиллал йовкъаш а хилча, мугIараш оасаро хьалдикъа а хилча.

Болабенна наькъал дехьа уллача хьажкIий кхай тIа баьннаб уж. Дукха хIама тIатохеи тIерадаккхеи ца дезаш гидуаргий кхай тIара дар санна хиннад цигара хьал а.

Макха баккхари цкъара культиваци яри хоалуш хиннад, макха а культиватора а лераш яйна хиннаяц. Цхьабакъда, гидуаргий мугIараш санна оасаро хьалдукъаш латташ хиннад хьажкIий мугIараш а.

КIирвенна керттерча агронома бIарахьежав директор. Из фу ала воал кхета а даь, шийга хаттар хьадалехь йист хиннав агроном:

— Вай дар санна долча дукха оасар тIадувлача лаьтта квадратех юв хьажкIаш вай республикерча дуккхача боахамашка. ТIаккха шинна оагIорахьа культиваци е а оасар цIендаь дIадаккха а йиш хул.

— Ишта безам ма хиллинге а хьахулий уж квадраташ? — хаттар ду директора, агронома Iоттар е дагахь. Агроном кхет директор ала гIертачох, хIаьта а саббарах жоп лу цо:

— Ишта хьажкIаш ювча боахамашка-м квадраташ нийса хул, хIана аьлча уж нийса а йолаш хьажкIаш дIайийнараштa мах совгIа тел цар, хIаьта болх во баьраш бехктокхаме оз. Цудухьа нийса хул квадраташ.

Раьза хиннавац директор керттерча агронома дувцачоа. Оасаро хьалдукъаш латтача кхашта цу хабарах бала пайда бац.

— ХьажкIаш дIаювча хана хIана дагадоханзар хьона из — аьнна цIимхаро йист а хинна, машинагахьа дIаволавеннав директор.

Машина тIа а хайша Iоболабелча тхьоара совхоза коара арабоалаш санна белабенна хиннабац директори керттера агрономи. ЧIоаггIа уйлаш еш хиннай цар. Наькъйисте латтача доккхача аргIанна юхе гIолла тIехбаьнначул тIехьагIа цIаькха а аьннад директора.

— Соцаел машин.

Iо а баьнна дIатIабахаб уж кхайна. ЙиълагIча отделене кхаш да хIанз ераш хьежараш. Хьалха акхарна дайначул вогIа мара дикагIа хиннадац гIулакх укхаза а. Кхы а чIоагIагIа кортош Iочудахад директореи керттерча агрономеи.

ВIаши бIара а хьежа шортта машинагахьа болабеннаб уж. Ераш тIаховшшашехьа чехка йолаеннай машин.

«Алханчуртский» совхоза кхашка кхаьчача бIарг кхийттаб цар цу совхоза гидуарглш йийнача кхайх. Цецбаьннаб уж, хоза тIаяьнна гидуарглш, оасарах хIама тIадовцаш цIена кхаш бIаргадайча. Цкъара машин юха а ерзаяь совхозе дIачуваха дагадехад директора, мишта цIендаьд оаш шоай кхаш, аьнна хатта. ДIахьежача юрта шоаш гаьна баьннилга а хайна дIайохийт цо машина. «Юха доагIаш-м хоаттаргда-кх аз из», йоах цо ши-шийца.

Иштта уйлаш еш болхаш Горагорскена Iоюхе гIертаб ераш, цига а бIаргадайнад акхарна кIор санна Iаьржача лаьттара баьццара мугIараш. КIирбенна арахьежаб уж машина корах, тIаккха вIаши бIарахьежаб.

— Хатта деза, — аьннад директора.

— Деза, — аьннад агронома а.

Цар уйла йовзача шофера Сунженски района Нестеровскерча «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза йиълагIча бригада станагахьа ерзаяьй машин. Коа трактор тоаеш боахкача механизаторашта юххе машина соца а яь, тIера Iобаьннаб директори агрономи. ВIаши моаршал хаьттачул тIехьагIа хаьттад хьаьшаша фусам-даьшка:

— Мишта цIендаьд оаш кхаш? Массаза макхаш даьхад, массаза культиваци яьй?

Цецбаьннаб хьаьший цар шозза мара макха ца баьккхалга а цкъа мара культиваци ца яьлга а хайча.

— Ай, оаха а ма даьдий из-м, тха кхашка хIанад хIаьта оасар, — йоах цар.

— Оаш гидуарглш дIайийна лаьтта бIаьстий хозза кийчдаь хургдац, — йоах фусам-даьша. — Оаха дукха балхаш дир гидуарглш дIаелахьа. Дерригача кхашта хьалхагIа макхаш даьхар, цул тIехьагIа макхаш а доахаш шозза культиваци йир. Цо дохадир хьатIахьайна хинна оасар. Из юхаметтаотталехьа гидуарглш дIа а йийна уж хьатIаялалехьа цкъаи хьатIайолаеннач ул тIехьагIа цIаькхеи шозза макхаш даьхар. Цудухьа культиваци еча хана хайра оасарах хIама дацар тха кхашка.

ЧIоаггIа ладийгIад совхоза директореи керттерча агрономеи цар дувцачунга. Кхетадаьд цар лакха хьувкъам чубара бIарччача шера къахьега дезилга. Лаьттанцарча балхий культура лакха ца хилча дIайийна культураш хьувкъа йиш йоацилга.

Iодика а йийца машина тIа хайшаб уж. Шоаш трасса тIа баьлча директора хаьттад керттерча агрономага:

— ХIанз хой хьона вайи цари кхаш цхьатарра хIана дац.

— Хов, — аьннад агронома.

Оаха бувцача тайпара никъ баь ца хила мегаш ба «Ингушский» совхоза директореи керттерча агрономеи. Цхьабакъда, шоаш МалгIабик — Грозный яхача асфальта новкъа боагIаш-болхаш цар шоай кхаши шоай лоалахой кхаши зийча а уж селла эргаш хIанад хьежача а бакъахьа-м дар.

М. ГАДИЕВ.

КОМСАШТА ГIУЛАКХ ДУ

Укх шера хьалхарча деношка дIаболабир совхоза коллективо комсий лакхара хьувкъам кхебара тIехьара къовсам. Комсаш дIайийнача 600 гектара тIа лаьттана чудолийташ хий диллар, гаьнаш ханнахьа еIар. ЦхьоалагIа май хьатIакхоачаш дукхагIа долча даьккъе дерригa бIаьстан кхашкара балхаш чакхдаьхар.

1600 гектара тIа ремонт яь а, керда а шпаляраш оттайир. Ханнахьа еIай, хьалийихкай, оасар даьд комсашта.

Социалистически яхье хьалха латташ хьабоагIа коммунистически къахьегама ударникаш Берсаева Халипат, Гайванская Екатерина, Маисеева Мария, кхы дуккхабараш. Комсаш хьалъехкаш царех хIаране денна 250—300 процент кхоачашйора нормаш.

Лакхара хьувкъам кхебара лоаттабеча къовсаме боккхача лоархIаме да болх дика вIаштIехьбаьккха трактористаша къахьегар. Дикеи кхетамеи гIулакх ду цар плантацешта. Иштта, масала, цхьоалагIчен шолагIчеи отделенешкарча механизатораша Г. Игнатьева, В. Грачева, В. Попова, кхыбараша брак ца еш хIара ден нормаш кхоачашйора.

ДегIаенача къонача ткIовронаш тIарча зизаша хьахьокх хьувкъам дика хургхилар.

Дийнахь нормах 5 гектара тIа тоха езача 15—16 гектара тIа молхаш тохаш Iура денз сарралца комсий плантацешка къахьегаш ба механизатораш.

ХIанз комсий шолгIарч дIаяьха баьннаб укхаза. Из агротехнически лоархIамера прием укх шера тха совхозе 1507 гектара сом луча комсашта яьй.

Комсий кхашка деча балхаша тешал ду, укх кердача пятилетка хьалхарча шера 10150 тонн комсаш яха аьнна, тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдергхилара. Из дIадахача шера кхеяьчул 1100 тонн дукхагIа я. Нагахьа санна дIадаха юртбоахама шу 1453 эзар сом совхоза пайда хулаш чакхдаьккха дале, укх шера из цифра дукха совъяккха дага да тхо.

П. ДМИТРИЕНКО,
А. ДИДЕНКО,
Наурски района, «Наурский» яхача комсаш лелаеча совхоза комсаш кхееча бригадай бригадираш.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ къахьегама турпалаш

А. Д. КАТАСОНОВ, «Грознефть» объединене тохкама бурув деттача Карабулакски контора чоалхаверча балхий мастер.

Н. Н. ВЕДЕРНИКОВ, Къахьегама Щеча Байраккха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхучу завода оператор.

М. Я. ПАУК, «Грознефть» объединене НПУ «Малгобекнефть» № 1 йолча промысла заведующи.

А. А. МАЛИКОВ, Грозненски района № 3 йолча сомий баьллаларий совхоза директор.

ССР СОЮЗА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 23 мартерча Указаца совгІаташ деннад мехкдаьтта даккхара вορхІ шера плана заданеш толаме кхоачашъярахи мехкдаьтта промышленность дегІаккхувлача дика хІамаш карагІдувларахи НохчГІалгІай АССР-е гІолла:

ЛЕНИНА ОРДЕН

Абдул-Галямов Губайдула Хамидовича — «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене керттерча геолога.

Бородацкий Иван Михайловича — «Сунжанефта» мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача Карабулакски контора бурув деттача мастера.

Малецкий Григорий Яковлевича — «Грознефтеразведка» яхача треста тоxкама бурув деттача ІаьлийЮрта контора бурув деттача мастера.

Мациев Маце Атхана — «Грознефтеразведка» яхача треста управляющена.

Свинцов Степан Марковича — «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача контора бурув деттача мастера.

Хадзиев Ахьмада Микаила — «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача № 1 йолча контора бурув деттача мастера.

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Бабунов Владимир Георгиевича — «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене керттерча инженера.

Богаевский Савелий Ивановича — «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача № 2 йолча контора бурув деттача мастера.

Ерещенко Юрий Сергеевича — «Октябрьнефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача контора бурув деттача мастера.

Каспаров Леонтий Григорьевича — «Грознефта» объединене тампонажни контора машиниста.

Качаров Сергей Ивановича — РСФСР Главнефтеснаба Грозненски управлене начальника.

Магомадов Мухьадена — «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене шоллагІча методех мехкдаьтта доахача цеха оператора.

Макаров Федор Андреевича — «Октябрьнефта» мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача контора чоалханерча балхашта волча мастера.

Назаров Виктор Борисовича — «Грознефта» объединене начальника.

Носов Иван Михайловича — «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене № 1 йолча мехкдаьтта промысла мехкдаьттен гази йоаккхача мастера.

Осипов Григорий Васильевича — «Грознефтегеофизика» яхача треста ремонтно - комплектовочни контора слесара-монтажника.

Сагайдак Николай Касьяновича — «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача № 1 йолча контора бурув деттача мастера.

Строцкий Георгий Николаевича — «Грознефтеразведка» яхача треста управляющена.

Тонконогов Петр Михайловича — КПСС обкома отдела заведующена.

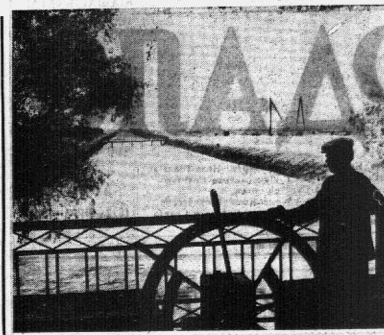
Узунов Григорий Григорьевича — Грозненски ремонтно - механически завода мастера.

Широкоступ Владимир Кирилловича — «Сунжанефта» мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача Карабулакски контора бурув деттача мастера.

Шуликин Иван Макаровича — «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене бурув деттача контора бурув деттача мастера.

Эсмурзиев АртагІа Султана — «Сунжанефта» мехкдаьтта промыслови управлене тоxкама бурув деттача Карабулакски контора бурильщика помощника.

(ДІахьедар хургда).

«Сырь-Дарьяйн Аму-Дарьяйн лохаленашка, Къилбаседа Кавказе, Украина къулбехьене шеррача боарамашка дуга дувлага вІаштІехьдаккха».

(КПСС XXIII-ча съезда Директивашкара).

Краснодарски краера дуга дІадувш дола лаьтташ ухк гаргарча шин-кхаь шера 30 эзар гектар дукхагІа хургда. Краснодарски водохранилище хьалъяь яларца 260 эзар гектарага дІанхоачадергда уж. хІара шера паччахьалкхен амбарашка ухаргда 600 эзар тоннага кхаччалца дуга.

Крае шерра даьржад мелиоративни балхаш.

Сурта тІа: керттерча гІирсагара дІахьежача бІаргагу хий дехкача Кубански система магистральни канал.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХЬИНАР АЙДЕШ

Парте XXIII-ча съезда решенеш района къахьегамхошта дІайовзийтача доккха дакъа лоац «Знание» яхача общества МалгІабикерча организаце. Из лоархІаме гІулакх деш 240 лектор-агитатор ва.

«Знание» яхача общества городской организаце вІашагІъелла я промышленни юртбоахамеи предприятешка болх беш йола 26 юххьанцара организаци.

XXIII-ча съезда решенеш къахьегамхошта дІайовзийтача агитационни балха тайп-тайпарча формаех пайда эц «Знание» общества юххьанцарча организацеша. Лекцеш еш, докладаши беседаши ю, Іилма-производственни конференцеш, тематически сайренаш, хаттарийи жопийи сайренаш ю, граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІеи дакъа лоацаш хиннарашца, производстве хьалха леттарашца вІашагІбетталу.

Съезд чакхъяьлча, ха дІа а ца йоxийташ, съезда решенешта пропаганда яра план оттайнр «Знание» общества ерригача юххьанцарча организацеша партийни организацешца цхьана. Белгальъяьхар еша езача лекцейи е езача докладийи темаш. ХІара пропагандистагеи лекторагеи дІахайтар малагІча темаех лекцеш еша еза. Цул тІехьагІа дика дІаболабаьб из болх. ХІара лектооо шиш-ша кхоккха лекци йийшай МалгІабикерча предприятешка, совхозий отделенешка, иштта колхозе а. Цу предприятейн боахамийн коллективай вахарца, производствaца айхха ювза а ювзаш ю съезда материалех еша лекцеши докладаши.

Чулоацам дикеи кІоаргеи болаш а ладийгІараштa чІоагІа езалуш а яр дикагІболча лекторашa-общественникаша йийша лекцеш. Царех я КПСС горкома хьалхарча секретара Д. П. Санькос йийша «Коммунистически общество хьалъеча парте лоархІам тІа-тІа лакхлуш хилар» яхача темах йола лекцеши докладаши. КПСС горкома шоллагІча секретара нов. Сурхоева йийша экономически темаех йола, Д. Воронкина йийша «Керда пхе шера план — коммунизма материально-технически база хьалъяра лоархІаме этап» яхача темах йола лекцеш. Иштта дика лекцеш йийшар тоxкама кІоарга бурув деттача цхьоалагІчеи шоллагІчеи конторий директораша нн. Тешеряевеи Корниевеи.

Съезда материалашта пропаганда яра гІулакх предприятешта юкъе эггара дикагІа латт шоллагІча мехкдаьтта промысле. 15 саг чувоагІа укхазарча «Знание» общества юххьанцарча организаце, цун председатель ва шоллагІча мехкдаьтта промысла заведующи вола В. П. Панфилов. По кулгалдеча лекторски группе чубоагІараш берригаш а юкъера специальни лакхареи образованеш йола специалисташ ба, царна бовз шоай болх, производство, болх беш бола нах, хІара сага характеристика яла йиш йолаш ба уж шоай коллективе, цудухьа производствaца а коллектива вахарца а айхха бувзам болаш хул царех саго еша лекци.

Промысла лектораша чІоагІа новкъостал ду болхлой коллективашта хьалхашка латта декхараш кхоачаде, съезда материалаш Іомае болабеннaчул тІехьагІа дикка лакхъеннай дисциплина, къахьегама овсарле, 3,4 процент лакхъеннай из биъ бетта, дукхагІа кходу рузкъа. Промысла коллективо мехкдаьттеи гази яккхара биъ бетта план дикка тІехкхоачашъяьй. Кхо эзар тонн гаргга мехкдаьттеи 817 эзар кубометр гази я планал совгІа промысло яьккхар. Белгалдаккха деза тонн мехкдаьтта даккхарга дІадолар 12 процент лохдаьи скважинашта ремонт ю юкъ 3,6 дн йІаьхъяьи хилар. Из дерригa бахьан долаш 22 эзар сом кходаьй промысло. Иштта дика тьоккхамаш даьхад «Малгобекнефта» НПУ кхыча предприятеша а.

Дукха ха йисаяц СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш хила. Харжархошта хьалхара политически болх дІабахьара а йоккха терко ю «Знание» общества МалгІабикерча юххьанцарча организацеша.

Н. КРЕСТЬЯННИКОВ,
МалгІабикерча «Знание» яхача общества бехктокхама секретарь.

Комсомольцаш хьалха латт

Дикача къахьегама толамашца накъа баьхкар Сунженски района кагирхойи комсомольцаши хІанз чакхъяьннача ВЛКСМ XV-ча съезда. Берригa нив, хьинар дІалу цар цу съездо шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара.

«Сунжанефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене комсомольцашеи кагирхошеи ВЛКСМ XV-ча съезда сийна лакха социалистически декхараш тІаийцадар — планал совгІа итт процент гази мехкдаьттеи кходе, гул а даь паччахьалкхена 50 тонн тиша аьшк дІалала, коммунистически къахьегам бахьан дІайолаяь социалистически яхь шерагІа йоаржае, иштта дукха кхы гІулакхаш де. Сийленца кхоачашдир комсомольцашеи кагирхошеи съезда сийна тІаийца декхараш. Промышленносте а юртбоахаме а къахьегаш болча кагирхоша съезд хьаеллача ден рапорт делар тІаийца декхараш кхоачашдарах.

Дикача къахьегама совгІатаца накъа баьхкар шоай аргІанарча съезда «Победа» колхоза комсомольцаши кагирхойи. ХІара кхоабача Іаттагара 818 килограм шура яьккхар доярка Гребенченко Валентинас, хІаьта цул дукха тІехьайнсаяц доярка Прудникова Мария а — беттача хІара Іаттагара 782 килограмм яьккхай цо. Иштта къахьег оалхазараш лелаеча Сидельникова Ольгас а — 52 фуъ гулдаьд цо яхкача хІара котама тІехьара.

Дика къахьийгад къонача механизатораша Кусмачев Иванеи Махнов Александреи. Ден норма 18 гектар йолча 22—24 гектар ялат дІадувр цар хІаране. Комсомола съезда сийна гул а даь пхи тонн паччахьалкхена тиша аьшк дІаделар къонача колхозхоша.

Дукха болх баьб района «Комсомольски прожекторо». Доагори электроэнергии мишта кхою, юртбоахама техника балха кийча йий, кхашкарча станашка культурни хьалаш мишта хьожаш рейдаш яьй.

Съезда сийна къахьегама толамаш даха дош деннадар В. И. Ленина цІерахча колхоза комсомольцашеи кагирхошеи. КПСС XXIII-ча съезда делегат Бибулатов Элмарза керте латтача тракторни комсомольско-кагирхой бригала механизатораш белгалбаьлар дика къахьегарца. БІаьстан ялаташ дІадувш а дІадийнача ялаташта гІулакх деш а дика къахьийгар комсомольцаша - механизатораша Элиханов Вахас, Гелаев Имрана, иштта кхычар а. Съезда сийна дика къахьийгар бешамаш лелаеча Муртазалиева Яхас, Губаева Жовжана. Денна 120—150 процент кхоачашъю цар нормаш.

Комсомольций авангардни лоархІам масса хана лакха хиннаб, хІаьта хІанз района берригача кагирхоша хьокхам эц царгара. Комсомольца йоккхагІа сийле яц производстве маяк хиларал. Цхьаккха моттиг яц районе ленински комсомоло къа ца хьегаш, из хьалха ца латташ.

Духхьал дика къахьегарца доалаш дац района комсомольций гІулакх. Цар йоакхо ю шоай идейни боарам лакхбара а. Баст-каста ю цар района культура ЦІагІа а колхозий клубашка а тайп-тайпарча темах йола сайренаш, сакъердаме диспуташ, беседаш. Масала, сакъердаме яр районе хинна «Тха хьалъе а даха а деза коммунизме», «В. И. Ленин В. Маяковске поэзе», «Фу хет хьона вай кагирхоех», яхача а иштта дукхача кхыча темаех а йола сайренаш. Дукха нах гулбенна хилар кхаь ноахалла вІашагІкхетар а.

Шоай говзал хьагойт кагирхоша самодеятельни кружокий, агитационно-художественни бригадай концерташка дакъа лоацаш а.

ХІаьта дешара а тІера ба уж. 802 зІамига саги йоІи я болх а беш сайрийнарча болхлой-кагирхой школашка дешаш. Эзар совгІа саг ва библиотекашка книжкаш дешаш, газеташи журналаши яздеш.

Ш. САРАЛИЕВ,
ВЛНСМ Сунженски райкома секретарь.

ПЕРМСКИ ОБЛАСТЬ. Малхбузехьарча Урале эггара йоккхагІа йола хи тІа гІолла хьу дІаухийта Тетерински рейда юххьанцара плоташ вІашагІъехкаш я. Кама яха хий Іодолалучара цахаддаш хьаух Іана замалахь хьаейта хьуна плоташ. Пятилетка хьалхара бІаьсти ший белггагІа я камски хьу дІаухийтараштa: рейдо шозза дукхагІа дергда балхаш. Формировочни биъ сетке гІолла сезонах дІайохьийтаргья 5 миллион кубически метр хьу.

Опыт йолча хьу дІаухийтарий коллективо графикал хьалха кхоачашду балхаш.

Сурта тІа: Тетерински рейда хьу дІаухийтараша Поволжье гІишлошъераштa дІаяхьийтай уральски хьуна хьалхара плот.

Е. Загуляева сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪОРІА ХЬЕХАШ ДАР ФУД?

…ТІом йистебаьнначул тІехьагІарча юххьанцарча шерашка цхьа «шейх» гучаваьлар Андижане (Узбекски ССР). Из низ кхоачаш хиларах лаьца дувцаш дукха хабараш дар. Ше цкъа дІабІарахьажарца, ший кулг дІахьоккхадалийтарца, дуІа дарца саг хьашт долчча балех кІалхарвакхха, хІашт долчча лазарах верзаве низ кхоачарггболаш ва из, яхаш дувцар. Хетаргахьа цун цІи хазара кІезига а доацаш новкъостал хиннад из «шейх» бІагалвоаллаш нахал эрга лелаш хинна хилар — дукха нах болча моттигашка ах-верзан мара водаш хиннавац из, цудухьа «ялангач тумара» («верзан шейх») яха цІи дІа а яхай цун. Дынах тешаш йола са нана а гІийртаяр цу шерашка тха дезала тІаттача балех кІалхардала «шейхага» новкъостал дэйта. Со а нанна тІехьара вала ца тугаш вахавар цига.

Города базар тІа ухараш чуухача юкъмоттигерча коанаІарга, картах букъ а теха, вагІар тІехкарашка кхаччалца верзана, верригa ваьнна тенна саг. КІирвенна лаьттарча цхьан моттига бІарахьежаш вагІар из, гонахьа латтача наха цІаккха а бІарахьажапар из. Цунна хьалхашка доаржжадаь лаьтта Іодилла уллар доккха даьре йовлакх, наха цу тІа ахча Іотувсар. Тха аргІа хьакхаьчача са нанас, сий деш «шейха» дІатІа а яха, тоъал дукха ахча йовлакха тІа Іо а тесса, дуІанна кулгаш хьаллаьцар. Цхьабакъда, «шейхо» е дуІа а данзар, е сона цо дувцаргда, аьнна, хийтта къайлагІара хабар а дувцанзар. ЛаьггІа, борд бордагІа, «Сатоха! Долла хІама а АллахІагара да!» аьлар.

Нанас кхы а цхьа ха яьккхар «шейхага» кулг дІакховдалаьча, лоаца а енна, цунна юхе латташ, цхьабакъда, цо кхы цхьаккхе дош а аланзар е цунгахьа хьа а хьажанзар, тІаккха цун хьатІехьашка яла йийзар.

Бала тІакхаьча дынах теша нах геттара говза Іехьабу киловзал дола саг хиннавар из «шейх». Цхьабакъда, цу хана денз дуккха а шераш даьлча, АллахІа КъорІага гІолла наха тІадехкадола яха гІулакхаш тоxкаш мара аз кхеталанзар КъорІа тІара дерригa а «доккха хьаькъал», ислама идеологен керттера чулоацам «верзанча шейхо» са наьнага аьнна дешаш хинна хилар.

Массанена ховш да бусалбача наха КъорІах «вахара книжка» лерхІилга. Дуккха а бІаьш шераш да дына хьехамаш дешбараш сага вахаре а адамлен вахаре а мел хулаш дар цу тІара лехаш бола.

Фуд хІаьта дынах тешараштa КъорІа хьехаш дар?

Т. САИДБАЕВ.

…Іаламе хулча тайп-тайпарча хІамаех даьлий лерхІаш хиннача къаьнача замалахьарча ІарбашаКъорІа арадалалехьа дуккха а хьалхарча хана денз оалхазар къаьстта а лоархІаш хиннад. Цунах кхела символ хиннай. ХІара сага ши-ший оалхазар, вешта аьлча, кхел хилар лийрхІад, цудухьа Іарбаша гизгаш санна кач йоадаеш хиннай оалхазарий сибатехьара хІамаш. Цул тІехьагІа, испам хьахилча, Іарбаша лерхІачунга диллача тотемизмах юхейиса оамал ма хиллара КъорІа оагІонаш тІа лахад оалхазар.

КъорІага диллача, АллахІа хІара сага ший кхел лу: «ХІаьта хІара сага цун фоартан тІа дагІа оалхазар тІа а чІоагІдаьд Оаха…» (17:14). ХІаьта хургьяр фу кхел я — хувцалургйоацаш АллахІа къоаста а яьй, цхьаннена а из хувца могарг а дац.

Ювца йиш яр фу эгІазал, фу духьале я хІаьта, нагахьа санна хувца йиш а йоацаш хьа кхел АллахІа ше, лаьна кач хьоарчаю хІама санна, хьона кач элла хилча.

Дукха даьшха дувца дезаш а дац сага кхел цу тайпара лерхІар социальни хьакъехьа фу хиннад а фуд а. Духьале йоацаш цунна раьза хила дезий? ХІаа, Іазапе оттабаьраштеи даькъаза баьхараштеи бага йолла цул дикагІа дирст дагалапа йиш яц! Историе бусалба дыния бергбола бехкам мел Іалаьмате боккха хургба хайна вала а хала да (юххердар хІанз а лаьрхІа даьнналац). Цхьабакъда, молла е моллагІа вале а волча дынах тешачо АллахІа кхела духьале йоацаш раьза хиланза варг ца хилар дувцаш хилча, сона сайна-м эггара хьалха бІаргагу сай доттагІчун дийлха бІарграш. Даь а гунахьа доацаш цунга енача гІайгІано цецлаьха уж бІаргаш, сога диллача, — духьале йоацаш кхела раьза хулга хьехача, вон а тийшача балха а га доахача КъорІана духьалара эггара чІоагІагІа йола аргумент я.

«ВАХАР — САІЕХАМ»

Таджикистана цхьан маьждигера дынах тешараш чІоагІа цецбаьлар дына лакхагІарча деятелех волча цхьанне ер дешаш шоашта хезача: «Шоаш миччахьа болх беш дале а тешаме, йоакхо йолаш болх бе, вай боахама план дерригача халкъа, вай паччахьалкхенна болча пайданна кхоачашъе гІерта тІахьех аз шу». Из хІанз моллагІчо а дергдола къамаьл да, хІаьта цунах саго тамаш а ергъяцар, нагахьа санна из, хетаргахьа «хІанзарча ханага хьежжа гІа боахилга» лаьрхІача дына хьехам беча саго даьдеце. Таханарча вахара уйла е, дикагІа болх бе а, долче, дикагІа даха а тІахьехаш АллахІа гІулакх дечо аьннар КъорІа хьехачоа юхадухьала ма дий.

Сага вахар, КъорІага диллача, цхьан боараме доацча шин даькъа декъалуш да: дунен тІарча вахараи венначул тІехьагІарча «Іаьхарт дийнахьарча» вахараи. КъорІа дІалех дунен тІарча вахарах ханна дола, боккъалара доаца вахар лерхІилга, «гаргтахьара вахар — бегаши ловзорги»… (57:19) хиларах дІатешаьe гІертилга. Из — алхха «саІехам» (57—20) мара бац. Укх дунен тІа сага мелденнар тешам болаш дац, цхьа ха яьлча дІаларгдолаш да, хІаьта «дикагІа а йІаьхагІча ханара а дар — АллахІага» (28:6) мара а дац. Саго массе а хана дагакхаба деза ше АллахІага юхаваха везилга а тІаккха цун шоллагІа, дикагІа дола вахар доладургдолга а.

Цудухьа, хьех КъорІа, «оаш йоакхо е езар — шоай синош мара дац» (5:104). Из бахьан долаш дунен тІарча вахарпа дувзаденна мел долчул: дезалал, балхал, материальни хьалал-торонал тІех хила деза са кІалхардаккхар.

Бакъдар аьлча, общества гІулакхашта эсала, йоакхо йоаца нах дынах ца тешараштa юкъе а нийслуш-м ба. Цхьабакъда, дынах тешарашкара КъорІа духхьала дІалех иштта хулга. ХІаьта нагахьа санна вайх хІаранена царна юкъе бокъонцара шоай гІулакх доваш, тІагІертта къахьегаш а юкъарча гІулакха гІайгІа еш а бола нах нийсбеннабале а цу гІулакха цхьаккхе а гунахьа дац бусалбача наьха дезача книжка. Уж наха юкъе бахаш хилар да уж пу тайпара хилийтар, нийсса кхыдар хьеха КъорІа дешар а доацаш.

ФОАРТАН ТІА ОАЛХАЗАР А ДАГІАШ

Шераш дІаух, цхьабакъда, хьалха а санна, сона дика дага а доагІа бІаргашта хьалхашкара дІа а далац бера хана сайна бІаргадайна цхьа унзара сурт. Из бала кхаьчабар са дика доттагІа а лоалахо а волча сагага. Маьре яхача цун йишас шийна тІера кхоллар дІадаьккхадар, хІаьта наха санна болх беи хьаккхашта яхеи безам а хиннабар цун. Из цунна дагадар нийса хеташ яр цун нана, хьаькъал а лоІам а бола кхалсаг. Ше а йизза дына Іоткъамах мукъаяланза йолча цо ший йиІий ираз КъорІа тІадехкашдарел доккхагІа лаьрхІадар. ТІаккха тоале йиш йоаца хІама а хилар. КъорІа яххача тайпара ший сесаг яхийтилга вІаштІехьа ца даьнна нейц-фанатик урсага кхайлар.

Са доттагІчун нана дІайоллаш коа дукха нах гулбелар. Бонах къахетар массанена а, къаьстта а чІоагІеи даггахьеи къахетар цох ха яхача исташта.

Цхьабакъда, цу хана со цецваьккхар кхыдар дар. Къахеташ а бала кодабеш а цар деча къамаьлашта юкъе холуш дацар уж цу хиннача хІаманна эгІазбахар а дорха хилар а. Къаьстта а са дега Іаткъаш хилар укх тайпара дола дешаш: «Де хІама дац, иштта хинна хиннай-кх цун кхел». Цу хана са хьаькъало кхелах лерхІар сай доттагІчунгара дукха еза нана дІаяьккхар дорха, къиза даьла-саг. Аз дагахьа цунна сарламаш доахар, со кийча вар хиннача гІулакха дорх а бенна, моллагІа дале а цхьа хоадам беш дола гІулакхаш ца деча наха кач ваха. ЗІамигача кІаьнках бо даь йола кхел сога кхетаюлуш яцар.

———

(ДІахьедар. Долалучунга хьажа 1966 шера 19 марте арадаьннача № 34 йолча «Сердало» тІа).

«ЦХЬА АЛЛАХІ МАРА КХЫ ДАЬЛА ВАЦ»

Мишта де деза АллахІа товр? Мишта Іалашде деза КъорІага диллача сага эггара дезагІа хила дезар — веннaчул тІехьагІа даим йола паргІато хулийтилга?

Эггара хьалхагІа а, дух тІа вувла а ца гІерташ, даьлах-дынах тешаш хиларпа. Цу тІарча стихех ахаш хІана яц аьнна яраш боккъаларча даьлах тешаш хила тІахьехаш хилара а, хІаьта иштта цунах шеквар е из харцвешвар кхеравара а хетаяь я. Цу тІа а дІалех цаІ мара воацча даьлах духхьала тешаш хиларал совгІа, АллахІа корта беттилга а.

КъорІага диллача, язычникел дукха дикагІа бац керасташи жугатий ды лелабераши, уж берригаш а харц наькъ тІа ба, хІаьта из бахьан долаш царна массанена хала бекхам а хургба. «Тешараш — АллахІахи Цо вайтачохи тешараш мара бац…» (49:15).

Сов дац кераста дыно яхар духхьала цунна юхадухьала доагІаш долга дагадохийтар: цо йоах, боккъалара даьлах тешараш — алхха Іиса пайхамарах тешам беннараш мара бац, вокхарна духовни Іоажал а жожагІатен Іазап а хургда.

Даьла волаш хилар КъорІа оттадаьрашка диллача — цхьаккха тайпарара тешал ца эша, боккъала а долашдар да. Царна хетаргахьа, тешалаш эшаш дац — АллахІ волаш хилара тешал ду Іаламо ше. Из Іалаьмате дукхаза дувц КъорІа.

Эггара лакхагІа дола лоамаш хьалъоттадаьр малав? Малав малх а седкъий а кхеллар?

КъорІа автораша цу «малав» яхача хаттарашта, АллахІ а хьехавеш, жопаш телаш цар шоашта ца хетар яьхад аьнна шекдувлга яц вай. Боккъалдар аьлча, цу хана царна ховш а хиннадац цу дерригача хаттараштa Іилма лард йола жопаш тела йиш йолга, АллахІ бе болх боацаш а вуташ. ХІанз дика ховш да: цунна пайдана цу хаттараштa юкъе цхьаккха а бакъдар доацилга, АллахІа пайдана бІаьш шерашкарча традице дІачІоагІдаь бусалба наха КъорІа — ше волаш волга бакъдаь дІахьокха йиш йоацаш волча цу даьлах хьахиннача тІехьен сий деш хилар мара доацилга.

«ИРАЗ ДОЛАШ БА ДАЬЛАХ ТЕШАРАШ»

Дукха ха йоацаш городе Оренбурге вар со командировке ваха. Цкъа со хиннача гостинични номере соца Іе вайтавар цхьа геттара бакъахьарча сибатера воккха саг. Из ший гІулакхашта городерча маьждиге венавар. Со Узбекистане ваь волга хайна из ше цига ваьха хилар дувца волавелар, цу юккъе гІолла цо дийцар ше бухарски духовни семинари йистеьккхалга. Мишта даьлар а ца ховш ды бувцарга даьлар къамаьл, хІаьта са лоалахо кагирхоша маьждига, АллахІа сий деш ца хилар кодаде, дынах тешаш ца хиларо кагийча наьха синош чолакхдоахаш хилар, уж ираз доацаш хулийташ хилар дувца волавелар. «Дынах тешаш хиларо мара ираз долаш хулийтаргвац саг, — йоахар цо, — дынах ца тешача саго шийна къоал ду, цун моральни социамаш дац, цун ког гІортолга яц».

Тешаш хилар! Сенна вах хар! Бакъ ма дий из, уж сага эшаш да ираз долаш хилара.

Из — шийна гонахьа личность вІаштІехьаьле хьахулаш а сага оамал хьахулаш а бола хиланза ца боала дегІа хи ба. Дерригa маІан доалл сенна вах хар миштади сенах тешаш вай яхачох. Вахар АллахІа гІулакх дара хетадар е наха гІулакх дара хетадар — цхьатарра цхьа хІама доацилга бакъдаь дІа ма эцаргдий оаш. Веннaчул тІехьагІа вахаргхиларах тешари коммунизм хьалъе йиш хиларах тешари — геттара тайп-тайпарара хІамаш да. КъорІа иштта къоастам бу ираз долча сага:

«Ираз долаш ба шоай дуІашта мутІахьа бола… даьсса хабараш дувцарах тувлалуш бола… къиноех цІенлуш бола… шоай тешамаши договораши кхоачашдеш бола… шоай ламазаш деш бола тешараш…» (23:1—4 а 8—9 а).

Дукха хІама дац ираз долаш хилар духьа саго де дезар. Ламзаш дукхагІа де Іа, тешам ма боабе — тІаккха хургва хьо ираз долаш. Ма эсала идеал я-кх!

САДЕТТАШ А МУТІАХЬА А ХИЛА

КъорІага диллача берригa нах алхха ши-духьа мара бац: цаІаш АллахІах тешараш, вожаш цунах ца тешараш. ХІаьта тешараш-м цхьаккхе а тайпарча классашта бекъабала йиш мичай, царна юкъе вІашдухьаленаш я а яц, хила йиш а яц. «Тешараш шоайла вежарий ма бий» (49:10).

КъорІа духхьала деккарийла бу тоІабаь боахкараши даькъаза баьхараши шоаш тоІабаь боахкаберашца машаре баха, цо тІахьех: «ВІаший тоабе… шаккхе а… вежарий» (49:10). Беднякаш шоаш къеи даькъазеи хилара раьза боацаш хила йиш яц. Цул совгІа, боккъаларча тешарашa къелахи доакъазалахи АллахІ къаьстта шоашта раьза хилар лерхІа деза. «Уж шоай Даьла шоашта раьза вараш а безараш а ба…» (2:152), хІана аьлча АллахІа, уж «дукха а безаш», кІезиг-дукха кхерам, моцал, боахама а синой а сомий а къел тІаоттаярца уж тоxк…» (2:150).

Цхьабакъда, АллахІ-м беднякаш тийхка Іеш а воацав. БІаьхийчарна а кхы аттагІа «доаца» тоxкамаш ма дой цо. Бакъдар аьлча, уж бІаьхелцеи вахара рузкъашцеи тоxк цо, «царна тел бІаьхели рузкъеи… укхаза бахаш, уж цунца тахкар духьа» (2:131).

Дешачо теркалдаь хила мег КъорІа автораша укхаза дувцараш керда хилара мел гаьна да. Цу тайпара йола социальни демагоги нийсъяла йиш я Ветхи Завета тІа а, евангелешка а, къаьстта а кераста дын даьша, масала, Василий Великийи Иоанн Златоусти санна бараша яздаьча книжкаш тІа а. Ветхозаветный Яхве дукха балаш хьийгача Иована доакъазалаш тІаувттаю, евангеле йоах инкал маьха Іургах чакхъялга вІаьхийчоа ялсмала гІолгал аттагІа да, хІаьта лакхехьа хьоахабаьча дына даьша кхыметтел яьхад, бедняка Іаьхартден чу дикагІа хургхиларал совгІа, укх дунен тІа а дикагІа я: цун юача хІаман боккъала а дика чам ба, вІаьхийчо юача хІаман чам байна бала хьегача моттиге; бедняка къахьийге кІаьд а веле сатийнна наб ю, хІаьта вІаьхийчо во гІанаш гуш бийсаш а йоах, наб ца кхеташ бала а хьег…

Эксплуататорий хьашташ бахьане КъорІа тешарашта тІадулл шоашкарча хьалах кхоачам беш хулга а социальни нийсхо ца хилар — даьлагара шийгара хилар дагакхоабилга а. «АллахІа цаІ вокхал толам болашагІа хилийтад шо вахара хьала», — йоах КъорІа тешарашка (16:73). ХІаьта ший кхела раьза воацчо АллахІа шийна духьалардар а дувц. Садетташи мутІахьеи хилар уж да тешараша ду Іалаьмате доккхий дикаш. МутІахьеи сатохаши волчоа къематдийнахьара мулк хургья, хІаьта сатохаш боацаши мутІахьа воацаши волчоа жожагІате а кийчъяьй.

«ХІай, тийшараш! Сатохаргареи дуІагареи новкъостал леха шоашта. ЦІена бакъда АллахІ — садеттаращца волга!» (2:148). «…ГІадбига садеттараш — шоашта Іазап тІакхаьчача «ЦІена бакъда тхо АллахІа долга, хІаьта из волча юха а ма долх тхо!» оалашбараш. Уж — шоай Даьла раьза бараш а цунна безараш а ба»… (2:150—152). ХІай, тийшараш! АллахІа а мутІахьа хила, викал ваь вайтачоа а шоаех Іаьдал карадараштa а мутІахь хила» (4:62).

Сатохаши мутІахьеи хила яха хьехам башха эшаш бац.

(1966 шера апрель, № 4 йола «Іилмеи дын» яха журнал).

КПСС XXIII СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ — ВАХАРЕ!

ХИМИ — ХАЛКЪА БОАХАМА ГӀУЛАКХА

Вай парте Программа тӀа белгалдаьраш кхоачащдеча хьалхарча юхьига тӀа латт химически промышленность, хӀана аьлча дӀайохийтача капитальни вложенеех юха хьахулачунга диллача экономика эгара прогрессивнегӀарча доакъоех цаӀ да из.

СССР хьалъяьй мехка промышленни производстве керттерча моттигех цаӀ дӀалоаца низ бола химически индустри. Бедала Ӏалама тайпаш — боамби, каучук, тха даккхар — дегӀаахарал лакхагӀа я хӀана синтетически материалаш дегӀаахара темпаш.

Лоацпача хана Грозне а хьалъяьй химически промышленность. Дика Ӏалашъяьй из кердача химически оборудованеца, ерригa хӀана яц аьнна автоматизаци яь я.

Грозненски химически комбинатах доагӀаш оал Нохч-ГӀалгӀайчен «йоккхача химе» флагман я аьле. Шийтта шу хьалха, 1954 шера май бетта из йоккха химически комбинат хьалъеш баьхкача грозненски гӀишлошъерашеи хьалхарча химикашеи рапорт делар Коммунистически партеги Советски правительстваген фенола-ацетона хьалхара аргӀа эксплуатаце дӀаяларах, цу хана денз «йоккхача химе» болх беш йолча предприятей мугӀарашка дӀаэттар Грозненски химически комбинат.

1954 шера комбинато арахеца йолаяь хьалхара химически продукташ яр феноли ацетони.

Грозненски химкомбинате фелоли ацетони доаккхача карагӀдаьннараш юкъедоаладаьд мехкарча кердача производствай типови проекташка.

Из деррига де йиш хиннай технологи эргаяьккха тоаяра даькъе установке организационно - технологически мероприятей бӀарчча комплекс кийчъяри чакх а йоаккхаш производственни майдашкарча оборудованена модернизаци яри, технологически процессашта автоматизаци яри бахьан долаш.

1958 шера эксплуатаце юкъейоалаяьча синтетически этилови спирт доаккхача производства шерагара шерага совйоах шийн мощностай темпаши. 1964 шу долалуш эксплуатаце дӀаелар спирт доаккха шоллагӀа аргӀа.

Спирт доаккха шоллагӀа аргӀа хьалъеча, йолайолийтача, караерзаеча чакхъяьхар технологи эргаяьккха тоаярай гидротаце системай овсарле лакхъярай тӀаерзаяь хинна 30 совгӀа йоккха мероприяти.

Спирт доаккха шоллагӀа аргӀа хакал хьалха караерзаеча башха-дика къахьегама толамаш даьхар комбината болхлой йоккхача группо. Царна юкъе ба: инженераш — Н. П. Рыбаков, Б. А. Мочалов, слесараш — Н. Ю. Страздин, М. Э. Заурбеков, аппаратчик А. П. Минько, кхы дуккха бараш.

Грозненски спирта мах хӀанз лохагӀа ба Уфе, Куйбышеве, Саратове йолча цу тайпарча предприятешкарчул.

ДарегӀча мехкдаьтта бедалах хьадоаккхача синтетически этилови спирто йиш хулийт хӀара шера миллионаш пунташ ялат кходе.

Полиэтилена промышленни производство караерзаеча толамаш дахарах комбината йоккхача группана правительственни совгӀаташ деннад. Царна юкъе ба Филатов, Ахмурзаев, Мусаилов, кхы дуккха бараш.

Йола а ялийта комбинате толамца караерзаяьй кхы цхьаькха производство — синтетически дубитела производство.

ДӀадахача 12 шера комбинате хьахиннай башха-дика рационализаторий коллектив, цо доккха дакъа юкъехьу технически прогресс яра, производства техникеи технологии дӀахо эргаяьккха тоаяра тӀехьа лоаттабеча къовсаме.

Цу юкъа комбинате юкъейоалаяьй 7360 рационализаторски предложении массехк изобретении. Цох хьахинна пайда 3 миллион сом совгӀа ба.

Комбината баьча балха итогаша хьахьокх хӀара производства рентабельность айяра химикаша дукха хӀама деш хилар. Кхоачам ба, духьал укх тӀеххьарча 9 шера комбинато пачхаьалкхенна баь цӀена пайда 185 миллион сомал тӀех ба аьлча, цу даькъе планал совгӀа баь пайда 4 миллион сомал тӀех а болаш.

КПСС XXIII-ча съезда исторически решенеша дегаш гӀоздаьха йола комбината коллектив шийн деррига творчески низаш дӀалуш къахьегаш я кердача пятилетка хьалхарча шера.

СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашта накъа йодаш комбината коллективо толамца кхоачашъяьй 1966 шерара хьалхарча квартала план, хьалхара моттиг яьккхай Ерригсоюзни социалистически яхье.

Дика къахьийгад химикаша майна хьалхара шоай декхараш кхоачашдара а.

Валовии товарнии продукце биъ бетта план кхоачашъяьй 105,3 процента. Планал совгӀа баь пайда 228 эзар сом ба.

Къаьстта дика къахьегаш я полиэтилени спирти доаккхача цехий коллективаш.

7 мая кхоачашъяьй цеха коллективо полиэтилен даккхара 5 бетта производственни программа. Комбинате хӀара денна дегӀа а ух шер а лу коммунистически къахьегама тӀехьара яхь.

Социалистически мехкий — Болгаре, Польша, Чехословаке, Румыне специалистийи болхлойи йоккхий группаш хул хӀара шера грозненски химикий опыт Ӏомаеш.

Химе Ӏилман проблемаш кийчъяра а нефтехимически производствашта механизации автоматизации яра а лаьрхӀа укх тӀеххьарча шерашка вӀашагӀъеххай НИИП «Пластмасс» яхана НИИПИ «Нефтехимавтомат» яхачеи Ӏилма-тохкама институтий филиалаш. Лоацпача хана белгга дакъа юкъедихьад цар город Грозне нефтехимически промышленность дегӀайоалаеча.

Химически производствашта автоматизаци яра даькъе комбината а кхыча нефтехимически предприятешта а доккха новкъостал ду НИИПИ «Нефтехимавтомат» яхача института филиало. Грозненски химкомбинате производства юкъейоалаяьй технически процессашта автоматически регулировани ю массехк система. Уж кийчъяьраш грозненски Ӏилмахой ба.

1965—1966 шерашка филиало кхоачашдаьд мелача азотни кислотай автоматически промышленни прибор-анализатор хьаяра тохкама балхаш. Невинномысскерчен Днепродзержинскерчен химкомбинаташка приборашта промышленни тохкамаш дарах дика тӀехьале хиннай, анализаторашa болх бу тешаме. Укх шера цу тайпара приборaш хьаяцаргья Горловскии Грозненскии азотнотукови заводашa. Регулироване системашка керда автоматически анализатораш юкъейоалаярах хьахула экономически эффект 800 эзар сом гаргга хургья.

ТӀа-тӀа лакхлуш боагӀа юрта боахам, яйги кхачани промышленность, наха чуӀе цӀенош хьалдар, кхыдола доакъош дегӀадоаладара гӀулакха химе хьаеча производства средстваш.

Цу гӀулакха лаьрхӀа вайцига къахьегаш я Нохч-ГӀалгӀай химически завода коллектив. Шийгара доагӀа дакъа юкъехьу цо бытови химии дегӀадоаладара гӀулакха.

Халкъа гӀулакха санна промышленноста лаьрхӀа а ше арахецача продукце ассортимент дикка шеръяьй завода коллективо укх тӀеххьарча ворхӀ шера.

СССР эггара хьалха Нохч-ГӀалгӀай химзаводе вӀаштӀехьдаьккхад конденсированни сульфит — спиртови барда реагент хьаелга. Из реагент чӀоагӀа хоатташ а дика пайда эцаш а я грозненски буровикаша.

ВорхӀ шера цу заводе дукха механизаци яьй халача процессашта, тоаяьй производства технологи, бахьан из долаш 2-зза лакхъеннай къахьегама овсарле. Заводе хьахиннай шоай гӀулакх дика довзача производстве хьалхле лелаерий йоккха группа. Царех ба нн. Гущик, Эдисултанова, Хараев, Саркисян, Сорокин, Тарамов, Колодкина, кхы дуккха бараш.

Доккхийи, бехктокхамеи, сий долей декхараш да кердача пятилетке советски химикашта хьалхашка лаьтташ. Пхе шера дуккха а дукхагӀа арахецаргья концентрированнии, чоалханеи, минеральнии удобренеш. 1970 шерага шерлургья цӀенеи тӀех цӀенеи йолча химически продуктай ассортимент. синтетически продукташ хьаяра лаьрхӀа тоалергда мехкдаьттаи газеи бедалах пайда эцилга. Кердача пятилетке 2,2-зза дукхагӀа йоаккхаргья каучук, синтетически хьаьна кислоташ 3-зза дукхагӀа, синтетически юлаш йола средстваш — 6-зза.

КПСС XXIII-ча съезда директивашa лерхӀаш да бытови химе товараши бахача наха эша кхы йола хӀаманаши лаккхарча дикалах а шеррача ассортиментах а хьаелга 2,5—3-зза дегӀадоаладе.

Город Грозне химе предприятей партийнии, профсоюзнии, комсомольскии, бохамеи организацеш тӀахьийха я керда резерваш гуча а йоахаш кердача пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъярай вай Дай-мохк дӀахо тоабарай коллективаш оарцагӀяха.

А. ДАВЫДОВ,
КПСС Грозненски горкома секретарь.

НАЬКЪАШ — ЦУН ВАХАР

Нохч-ГӀалгӀай Доруправлене массазарча совещане председателал дечо хьакхайкаду: — къамаьл де дош да нов. Айрапетовна, № 504 йолча наькъа участка начальника. Президиуме блокнот бе а доаллаш вагӀа саг хьал а гӀетте трибуна йолчахьа дӀатӀавода. Ше деш дола къамаьл саббарах, хьакъалца, лоацца ду Сергей Бегларовича.

Шийна тӀадилла декхар кхоачашдара берригa низ дӀалургболаш, эздел ацa-гӀулакхаца саг ва нов. Айрапетов. Иштта вовз из республикерча наькъаш декхарашта 15 шу хьалха дена.

Айрапетова производственни биографи йоккха еце а, цхьабакъда, чулоацам болаш я. 1950-ча шера денз 1958-ча шерага кхаччалца йолча хана наькъа участка шофери тракториcти вар из. ТӀаккха, курсаш йистеяьхачул тӀехьагӀа, участка механик хилар.

Наькъаш декхара гӀулакх бера хана денз дезаденнад Айрапетовна. Цудухьа, миччахьа ше болх бой а хьинар, говзал, знанеш дӀалу цо, шийдего къоабалдаь хьатӀайийцача гӀулакха.

1963 шера цун вахаре лоархӀамера хӀама хилар. Экзаменаш дӀа а енна, Махачкалински автодорожни техникуме деша вахар Айрапетов, хӀанз, автомобильни наькъийи тӀаьйи эксплуатаце заочни факультета 4-ча курса студент ва из.

1961 шера управлене начальник волча тӀа а вийха цунга аьлар:

— Хьогара новкъостал эш тхона, нов. Айрапетов. Чоалхане хьал да наькъа участке эттар, оаха лаьрхӀад цигара кулгалхо хувца, хӀаьта кадраш йоацаш я. Хьо раьза хилар лов тхона.

ТӀабилла болх бар декхар хиларал совгӀа де дезар шийн дего къоабалдаь гӀулакх хилар а ше коммунист хилар а дага а деха раьза хилар из цига ваха.

Нов. С. Б. Айрапетова ДУ-504 хьанийца ялх шу дала доал. Цу юкъа а доккхий хувцамаш хиннад укхаза. Общественни рузкъана дикагӀа доал де, къахьега баьннаб нах, кӀезигагӀа хул аморальни гӀулакхаш. дикка чӀоагӀъеннай къахьегама дисциплина, совбувл коллективизмацара безам, вӀаши новкъостал де кийча ба. Коллектив кхоачашъе яьннай производственни программаш, дикка тоадаьд наькъашта деш дола гӀулакх, балха дикал.

ДӀадахача шера кхоачамхиллал болхлой низаца Ӏалашъяьяр ДУ-504. Цхьабакъда, планах йоагӀачул 13,8 процент лакхагӀа яр къахьегама овсарле. Къахьегамах луча алапе фонд 6—7 процент кхойир. Цу тайппара производственно-боахама болх лерттӀа барах кходаь ахча 10,9 эзар сом да.

ГӀишлой-монтажни балхий дикал лакха хилар эксплуатационникий балха керттера показатель я. «Дикен», «тӀехдикен» мара хилац хӀанз кхоачашдаь балхаш, хьаэцаш оттаеча акташ тӀа луш йола оценкаш.

Дикка тоадаьд ДУ-504 гӀулакх деча Грозный—Ведено—Хачарой, Грозный — Советское — Итум-Кхала, Грозный — Горагорск яхача наькъий участкашкара хьал, дӀа-хьа лелара кхерамзле.

Укх тӀеххьарча 2—3 шера укхаза хьалъяьй 13 автопавильон, автобусаш сеца моттигаш. хӀаьта иштта туристашта салаӀа моттигаш кийчъяьй. Наькъа шинна оагӀорахьа гаьнаш егӀай. Мухь тӀаболеи пассажирскии дукха автомобилаш дӀа-юха лел № 504 йолча участка гӀулакх деча наькъашка гӀолла.

Коллективо даьхача толамашта юкъе кӀезига дакъа дац 4 участка начальника. Даим творчески уйла еш, кердадар лохаш хул Сергей Бегларович. Ӏилманна карагӀдаьннараш, кхыча наькъий боахамашка дола прогрессивни мел дар майра производства юкъекхувл цо.

Сергей Бегларовича дика кхетаду, болхлой знанеш лакхагӀа ме хул пачхаьалкхен план кхоачашъе аттагӀа хургдолга, коллектива болх дикагӀа дӀагӀоргболга. Теори айхха ювз практикаца, хьайдача декхарашца.

Безам тӀаозаш я цу коллектива технически дешара уголок. Укхаза дукха да тематически лекцеш ешара, инструктажи бесеташи яра хиланза даргдоаца басарашца кийчдаь плакаташ, гойтара пособеш.

Наькъий управлене къахьегам вӀаштӀехьбаккхара хьалаш каралерзадаьд берригача болхлоша. Участка нонагӀа болча механизаторашa шишша-кхоккха говзал Ӏомаяьй. Масала, моторни катока машиниста И. И. Булгаковна дика хов слесара гӀулакх, «Белорусь» яха экскаватори асфальт юллаш йола машинеи лалла Ӏемав. Кулг-говзалга диллача, цул эшашагӀа вац шофер А. Арзаев. По бокъонца Ӏомабаьб газосварщика, моториста, машинаштеи механизмаштеи ремонт яра болх.

Участка коллективе болх беш кӀезига бац дика нах. Хьинаре къахьегаш ба шофер Ш. Ахмадов, газоалектосварщик Д. Дисумаев, бульдозерист Ш. Умаров, болхлой З. Арзаева, И. Ганаева, наькъа участкай мастераш Х. Мусаев, Э. Батаев, Г. Григорьян. Болхлоех ахаш хӀана бац аьнна бараш коммунистически къахьегама ударника сий дола цӀи лелаеш ба.

ДУ-504 коллектива доахача толамий боаггӀа мах бу. Укх тӀеххьарча шин шера квартала планаш тӀеххкхоачашъярах пхезза хьаяьккхай цо профсоюза обкомеи доруправленеи карара-кара тела ЦӀе байракх, республикански яхьа итогех кхозза ахчан премеш еннай цунна.

Цхьабакъда, цу коллективе долла хӀама дика лел аьлча нийса хургдац. Йолаш йола халонаш эшаяра къахьега а деза, ха а еза. Уж дӀаяхара деш цхьацца хӀамаш да.

У. ГАГИЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР автомобильни наькъаш дехкачен тоадечен Управлене производственно-планови отдела начальник.

Даьхенна — дукхагӀа тха

Республика жа леладерий балхаш сихденна ха я хӀанзараяр. ДӀадахьийта кийчдеш станцерча площадкашка цахаддаш дӀаувзаш латт яйга промышленноста болхлой чӀоагӀа тӀакхувш бола Грозненски жена тӀера даьккха цӀи хеза тха.

Ах миллион гаргга жа ларга а ларга тӀайийцача декхарех 2800 тонн тха пачхаьалкхенна дӀадала дезаш ба республика жа леладераш.

Жена тӀера тха дикагӀа хилийтара дукха къахьийгад вай жа леладераша. Белгалдаккха деза укх шера къаьстта жена тӀера тха дӀаьхеи, листеи, цӀенеи хилар. Цудухьа дошоча хьоаса дикал йовргйоацаш хьувкъам чуэцар боккхача лоархӀаме да. Из эггара хьалха жа лоргачарех тийша да.

Вайна бе - башха дац, электростригальни техника хьанах тийша я хар, хӀана аьлча, жа лорга механизатор жа лоргача хана хьалхара фигура я.

Боккхача лоархӀаме да тха дика хилийтар. Цул кӀезигагӀа лоархӀам болаш дац из гулдар а. Жа леладерашта дика хов, вон ца ховши жа ларгарах жа Ӏуй бригадо хьийгача къина мах бовлга. Кхетамца, дика ца лорга сов дегӀал ларгарах цхьоалагӀча классера тха шоллагӀча классе даккха тарлу. ТӀаккха фу хул?

Нагахьа санна 50 процент цӀена хьоаса болча цхьоалагӀча класса цхьоалагӀча подклассера диткъача парттӀача тхан цхьан килограмма закупочни мах 6 сом 50 кепиг бале, хӀаьта дегӀал ларгарах шоллагӀча классе даьккхача цу тхана мах 0,45 кепиг лохагӀа хургба. Цо мел зе дергда лархӀа хала дац.

«Дошо хьоаса»

ХӀаьта жена тӀа мел тха дут из говзал дика ца йовзача жа лоргараша хӀара устагӀана тӀа 150—200 грамм йтача е «дошо хьоаса» тийдача хул.

Вай совхозашкеи колхозашкеи кӀезига бац шоай говзал йовзаш бокъон ца бола мастераш жа лоргараш.

Шоаш беча балха дикал лакха а йолаш дийнахьа 90—100 а кхы совгӀа а устагӀа лорг цар.

Наурски района Ленина цӀерахча колхозе хӀанзле ах жа ларга даьннад, денгара денга лакхлу «Терский» яхача совхозе, «Красное Знамя» яхача, Шелковской района колхозе, республика кхыча боахамашка жа ларгара балха темпаш.

Наурски района Ленина цӀерахча колхоза жа лоргача Алсултанов Элисалана дийнахьа 90—100 устагӀа лорг. Цун дийнахьара алапи 12—13 сом да. ХӀаьта 23-ча мае Элисалана 114 устагӀанна тӀера 451,5 килограмм тха ларгар, 16 сом 25 кепиг алапи а доаккхаш.

Дика хьокхамаш гойт Шукин Алексея, Эскиев Йоакъапа, Алхастова Асмаа, Лигачев Ивана, кхыбараша.

Цхьабакъда, боахамашка болаш ба дийнахьа 20—30 устагӀа мара ца лоргаш, говзал дика Ӏома ца яь жа лоргараш а.

Царна практикаца из говзал а хьалха латта жа ларгара опыт а дӀаӀомае декхарийла ба опыт йола жа лоргараш.

ХӀаьта а укх шера цу лоархӀамерча кампане дакъа лоацаш бац опыт йола дукха механизаторaш, цу гӀулакха доккха оарц даккха деза боахамий кулгалхоша. Иштта, масала, Наурски районе комсаш лелаеча совхозашка болх бе дӀабаха лакха говзал йола дукха жа лоргараша дакъа лацац цу гӀулакха юкъе. Из бахьан долаш кхоачам хиллал жа лоргараш ца хиларах халача хьала тӀа я «Терский» яха жа леладу совхоз. Из дош сихагӀа къоаста а даь йоккха опыт йола жа лоргараш жа ларга оарцагӀа баха безар боахамий кулгалхоша.

Лоацпача хана жа ларга довлар боккхача лоархӀаме да укх шера.

Укх шера дукха хьалхагӀа дӀадоладергда ка бола ялаташ чуэцара балхаш, цудухьа де мел дезар даь бовла беза хьувкъам чуэца болабалале жа ларга дахара, хӀана аьлча, хӀанз цига болх беш бола механизатораш кхыча балхаш тӀа баха безаргба.

ТӀехьа ца доахаш Ӏалаьмате сиха вӀаштӀехьъяха еза ерригa электростригальни агрегаташ, къаьстта теркам тӀабахийта беза тогильщикийи наладчикийи балха, машинашта мел эша запасной оатхалаш Ӏалашъе еза.

Лакха дикал йолча диткъача тхан хьалхара вагонаш дӀаяхьийтай тха дуттача фабрике, жа леладерий дог гӀоздоаккх жа ларгарах хьахиннараша.

Наурски района Ленина цӀерахча колхоза воккхагӀа волча жа Ӏуно Хайдаров Умата цӀена хьоаса 48 процент хула 4,3 килограмм тха даьккхад хӀара устагӀанна тӀера, из базисни норма хьоасага диллача хӀара устагӀанна тӀера доала тха 5,7 килограмм хул. ВоккхагӀа волча жа Ӏуна Лазарев Андрей Яковлевича хӀара устагӀанна тӀера 4,5 килограмм, Гогишвили Валере шийн тоарчий Ӏулах хӀараненa тӀера планах 5,5 килограмм яккха езача 7 килограмм тха даьккхар.

55—60 процент цӀена хьоаса боалаш дика тха да Надтеречни района «Минеральный» яхача совхозе, МалгӀабика района «Кавказ» яхача колхозе, Сунженски района колхозашка доаккхар.

Дукха тха доаккх Шелковской района боахамашка.

Сихбаь чуэцаш латт дошо хьоаса.

Пачхаьалкхенга тха дохкара 1966 шера тӀаийца социалистически декхараш кхоачащде низ кхоачаргба вай.

Г. ПЕТРОСОВ,
юртбоахама министерства зоотехник.

ЖА ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Грозненски района «Староюртовский» яхача совхоза жа-товарни ферма болхлошта бехктокхаме ха я хӀанзарьяр.

Жа лоргаш ба уж укх деношка. 2800 устагӀа ларга пачхаьалкхенна 60 тонн гаргга тха дӀадала деза цар.

Жа лоргаш итт саг ва хӀанз совхозе. Шоай говзал дика йовзаш йоккха опыт йолаш мастераш ба уж. Цудухьа цар балхах хьахулар лакхеи доаккха тха дикеи да. Массехк минут мара яьккхац совхозе хьалха латтача жа лоргараша К. Айдамирова, З. Дудуркаева, М. Джабраилова, Ш. Саидова устагӀа лоргаш. Сменах 50—60 устагӀа ларга кхув совхоза жа лоргарех хӀаранe.

Хьалхарча деношка жа ларгаро хьахьокх укх шера совхоза жа леладераша дика тха хулийталга.

ВоккхагӀа волча жа Ӏунга К. Бугаевга дӀаккхачийтар хӀара устагӀан тӀера 2,1 килограмм тха даккха дезаш хилара залани. Бугаева жа Ӏул ларгачул тӀехьагӀа гучадьлар, бригадо шоай план тӀеххкхоачашъяь хилар.

Иштта планал совгӀа тха доал воккхагӀволча жа Ӏуно Вахабов Ӏаьлас кулгалдеча бригада жена тӀера а.

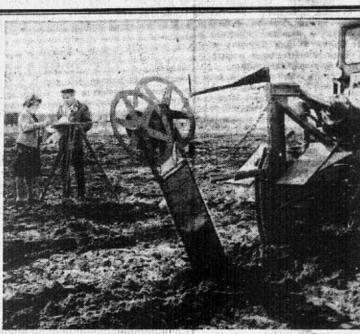
Укх шера дикача хана лорг жа. Дика тха даккха торо хулийт цу гӀулакхо. Цунна чӀоагӀа раьза ва классировщик Ш. Бисултанов.

Жа лоргаше а тха пачхаьалкхенна дӀалулга дика вӀаштӀехьдаьккхад укхаза. Приемни пункте дӀакхаьчад хьалхара итташ центнераш тха.

ХӀанз ларга кийчдещ да боккхагӀа болча жа Ӏуний нн. Э. Гедуева, С. Бисултанова Ӏулаш. Ӏалаьмате дика тха да цар жена тӀера дар.

Гаргарча деношка жа ларгара балхаш чакх а даьха СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш ду ди хьатӀакхоачаш пачхаьалкенга тха дехка бовлара хьинар совдаьккха къахьег совхоза жа леладераша.

А. ПЕНЬКОВ.

6—6,5 миллион гектар ушалаши тӀоадал латта лаьтташи докъаде лаьрхӀад вай мехка кердача пятилеткаx. Лаьтташ докъаде дезача керттерча районех цаӀ я Мещерски низменность — йоккхеи диккача даькъе ушалаш йолаши майда я Москва, Рязань, Владимир яхача городашта юкъера яр. Из бокъонца йола «подмосковни целина» я. Из караерзаяра темпаш дегӀаух. Масала, Рязански областе кердача пятилетках кийчдергдола лаьтташ хьалха дӀадахача итт шера кийчдаьраш миссел хургда.

Кердача пятилетках ушалаш дӀаяхара дукхагӀа пайда эцаргба хьайийлача дренажал дуккха дикагӀйолчеи хӀанз шерра пайда эцаш йолчеи дӀакъайлача дренажах.

Ушалаш йола лаьтташ карадерзадара машинно - мелиоративни станцешта, колхозашта новкъостал де декхарийла я Мещерски зональни опытно-мелиоративни станци.

Цун болхлоша кийчъяьй дӀакъайлача дренажаца лаьтташ докъадара массехк метод, вӀашагӀъеллай сангараш яха ца езаш йола «ДПБН-1,8» яха дреноукладчик, дукха пайдане тохкама балхаш а даьд.

Сурта тӀа: Мещерски зональни опытно - мелиоративни станце вӀашагӀъелла сангараш яха а ца езаш болх беш йола «ДПБН-1,8» яха дреноукладчик. «С-100Б» яхача трактора дӀатӀаеллача дреноукладчико сахьата торфяникашка Ӏоюл бархӀ бӀаь метр гаргга дрен, цо ше кийчъю уж винопластови лентах.

Н. Акимова, В. Худякова сурт.
ТАСС фотохроника.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР КОЛХОЗХОШТА, ВИНЗАВОДИЙИ КОМСАШ ЛЕЛАЕЧА СОВХОЗИЙИ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТАШ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Хьувкъам лакхбеш, комсаш яхар лакхдеш, уж дукхагӀа кийчъеш чакхйоахаш толамаш дахарах Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ лойла:

Агапов Василий Меркуловича — Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза звеньевойна.

Бабенко Степан Герсимовича — Наурски района «Наурский» яхача комсаш лелаеча совхоза плотника.

Баранова Мария Куприяновнайна — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза звеньевайна.

Беленко Раиса Ивановнайна — Наурски района «Наурский» яхача комсаш лелаеча совхоза комсаш кхееча бригада бригадира.

Бондарева Клавдия Митрофановнайна — Наурски района М. И. Калинина цӀерахча комсаш лелаеча совхоза комсаш кхееча бригада бригадира.

Гайтиева Душтуна — Наурски района «Комсомольский» яхача комсаш лелаеча совхоза комсаш кхееча болхлочоа.

Гридин Иван Антоновича — Наурски района В. И. Ленина цӀерахча комсаш лелаеча совхоза тракториста.

Грунищина Мария Даниловнайна — Шелковской района «Червленский» яхача колхоза звеньевайна.

Гулаева Устинья Сергеевнайна — Шелковской района «Червленский» яхача колхоза звеньевайна.

Ефтеева Анна Фоминичнайна — Наурски района В. И. Ленина цӀерахча колхоза звеньевайна.

Ермолаев Андрей Андреевича — Гудермесски района «Новогрозненский» яхача комсаш лелаеча совхоза директора.

Игрицина Лидия Константиновнайна — Шелковской района Менжинске цӀерахча колхоза звеньевайна.

Исмаилова Дукуна — Наурски района М. И. Калинина цӀерахча комсаш лелаеча совхоза комсаш кхеечоа-болхлочоа.

Касумов Адама — Ачхой-Мартана района «Новосельский» яхача комсаш лелаеча совхоза машинотрактории мастерской заведующена.

Кротенко Григорий Иосифовича — Наурски района М. И. Калинина цӀерахча комсаш лелаеча совхоза керттерча агронома.

Круглов Георгий Сергеевича — Шелковской района Каргалински винзавода директора.

Кулабухов Иван Ильича — Наурски района Наурски винзавода керттерча механика.

Кулебякина Антонина Васильевнайна — Шелковской района «Червленский» яхача колхоза звеньевайна.

Куняькина Клавдия Максимовнайна — Шелковской района «Червленский» яхача колхоза звеньевайна.

Литвинова Анна Дмитриевнайна — Наурски района «Победа» яхача комсаш лелаеча совхоза комсаш кхеечоа-болхлочоа.

Марышев Дмитрий Ивановича — Шелковской района С. М. Кирова цӀерахча колхоза бригадира.

Мартыненко Любовь Устиновнайна — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза звеньевайна.

Мерфинский Иван Петровича — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза бригадира.

Овчарова Наталья Семеновнайна — Шелковской района В. И. Ленина цӀерахча колхоза звеньевайна.

Тимофеев Станислав Тимофеевича — Наурски района «Комсомольский» яхача комсаш лелаеча совхоза керттерча агронома.

Тищенко Татьяна Семеновнайна — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза звеньевайна.

Тамазин Георгий Сафоновича — Шелковской района В. И. Ленина цӀерахча колхоза бригадира.

Урчукин Иван Ивановича — Шелковской района Менжинске цӀерахча колхоза бригадира.

Хаджиев ИсмаӀала — Наурски района «Советская Россия» яхача комсаш лелаеча совхоза болхлочоа-комсаш кхеечоа.

Хутиев Шамуна — Наурски района «Калиновский» яхача комсаш лелаеча совхоза тракториста.

Шайхалиев Успан Гусейновича — Наурски района «Советская Россия» яхача комсаш лелаеча совхоза бригадира.

Шемянин Андрей Дмитриевича — Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза бригадира.

Шемякина Валентина Николаевнайна — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза звеньевайна.

Шамбилова Анна Петровнайна — Шаьла района «Южный» яхача совхоза звеньевайна.

Цикурин Владимир Владимировича — Грозненски вино-коньячни комбината директора.

Юзбашьян Григорий Бейбутовича — Наурски района В. И. Ленина цӀерахча колхоза керттерча агронома.

Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

ТАСС-а хоам

Укх тӀеххьарча деношка хабараш ух Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташа Гуантанамо яхача тӀема база районе Куба Республикана духьал леладеча моастагӀала гӀулакхех лаьца.

Куба революционни герзашца кийчдаьча низий министерства дӀакхайкадаьча бесса, 21 мая цу белгалъяьча тӀема базе болча американски тӀема гӀулакхерчар вийнав база территорегара 150 метр гаьна йолча шийн поста тӀа гӀулакх деш хинна кубински доазонгарча бӀун салте Луис Рамирес Лопес. Цунна тӀеххьа Пентагоно а США пачхаьалкхен департаменто а социалистически Кубана духьал йоаржаяьй харцдараш а дувцаш из бехке еш кампани. США пачхаьалкхен секретара Д. Раска 27 мая пресс - конференце къамаьл даьд, кубински салтий 23 мая Гуантанамо территоре чу а беннахиннабола, цунца дувзаденна вӀаший топаш а йийтайола яха доацар а дувцаш. Пачхаьалкхен секретарь гӀийртав хьалхагӀа Гуантанамо яхача база районе хиннача хатараштa а кубински оагӀув бехке йола яхача тайпара гӀулакх тарде.

Куба Республика революционни правительства премьер-министра Фидель Кастрос 27 маерча шийн заявленеца гучаяьхай американски тӀемахоша Куба Республикана духьал лелаеча провокацей бехктокхам шийна тӀерабаккха гӀерташ американски оагӀоно яь меттанӀаьлений заявленеш. США правительствага дӀахайтад Куба халкъ шийн паргӀатои кортамукъалеи лораеш хьалкхабанза, моллагӀча тайпара а агресси е гӀертара боаггӀаш бола юхатохам банза Ӏенне а ца Ӏе лаьрхӀа долга.

Куба Республикана духьал юха а йолаеннача провокацеша цӀаькха а бакъду ца деш цхьаккха а тайпа зуламаш дуташ доапача империализма низаша халкъий машара, паргӀатонна, кортамукъаленна боккха кхерам уттабелга. Эхь дола вьетнамски халкъа духьалара тӀом, Доминикански Республикера тӀема интервенци. Гаргарча Малхбоале а дунен кхыча районашка а кхохкама кхуврчаш дохкар. Куба Республикана духьал леладу моастагӀала гӀулакхаш — уж дерригаш а леладер цхьа агрессивни политика я. Цхьабакъда, империалисташка кагбулургбац халкъий лоӀам, уж паргӀатонна, кортамукъаленна, социальни прогресса тӀакхувш хилар.

Куба Республикана духьаларча США агрессивни гӀозарий кердача провокацеша эгӀазкхувл беррига хьаьнала уйла йола нах. Цар цӀаькха а цӀаькха а йоах Советски Союзо, кхыча социалистически мехкаша, ерригача машар безача пачхаьалкхенаша дизза хьалкхоабаш дола Куба районера хьал лертӀа даккхара хьакъехьа деха бокъо а йолаш кубински халкъои правительстваи дӀадехараш, сихагӀа кхоачашданза даргдоацилга. Куба республикана духьал США леладеча моастагӀала гӀулакхий хьакъехьарча хоамаша чӀоагӀа эгӀазкхувл вошала доттагӀалои революционни солидарностои турпалерча кубински халкъаца вӀашагӀхувтташ бола советски нах.

Советски кулгалхой цу районера событеш дегӀа миштa ух кӀирбенна хьежаш а ба, хӀаьта шийн паргӀатои кортамукъалеи бахьан къовсам лоаттабу турпалера Куба хьалкхабара хьакъехьа яь заявленеш дагайохийтанза ярг йоацаш а лерхӀ цар. Куба республикана духьал агрессивни тийшабалхаш дагакхоабараша дицдалийта дезац Куба тешаме а теша йиш йола а доттагӀий болга.

Доазал дехьара хроссэ

КПЧ XIII съезд

ПРАГА, 31 май. ТАСС-а корр. Т. Мартыновен И. Масленниковен хоам бу: Тахан Праге хьайийлай Чехословаке Коммунистически парте XIII-гIа съезд. Цо ювиаргья КПЧ Центральни Комитетен Центральни контрольно - ревизионни комиссеи отчеташ, чехословацки социалистически общество дегIаахарен XII-чен XIII-чен съездашта юкъерча хана парте баьча балхен лоархIамегIара дешаш. Съездо иштта хоржаргья парте центральни органаш.

Съезда балха юкъе дакъа лоац 1.700 эзар коммуниста хьалхара венача 1500 совгIча делегато. Съезде яьхкай коммунистически, болхлой, къаман - демократически, аьрдехьарча социалистически партей делегацеш. КПСС делегацена керте ва КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев.

Лоацца хьалхара доп оалаш съезд хьайийлар КПСС ЦК Хьалхарча секретара А. Новотне.

Цо белгалдаьккхар, КПЧ XII-чен XIII-чен съездашта юкъера Коммунистически партии еррига чехословацки обществон дегIаахара гIулакха лоархIаме этап хинна хилар. А. Новотне белгалдаьккхар, дегIаена социалистически общество дIахо хьалъяра юкъе КПЧ XIII-ча съездо доаттIаш дола дакъа лоацаргхилар, марксизма - ленинизма сийлахь - бокхача хьехама, пролетарски интернационализма принципашта мутIахьа хилар хьахьохаргхилар.

КПЧ ЦК Хьалхарча секретара моаршал хьаттар съезде баьхкача коммунистически, болхлой, хIаьта иштта аьрдехьарча социалистически демократически партей вихалашка.

Болхлой класса гIулакх бахьан долаш, коммунизма сийлахь-доккха гIулакх бахьан долаш къовсам лоаттабеш байнараши боабаьраши дагалаьца сий дир делегаташеи хьаьшашеи.

Съезде дувца оттадаь дешаш — КПЧ ЦК отчетни доклад (докладчик — КПЧ ЦК Хьалхара секретарь А. Новотный). КПЧ Центральни контрольно-ревизионни комиссе отчет (докладчик — комиссе председатель П. Грон), парте Центральни органаш харжар.

Делегаташа дувцаргда XII-чен XIII-чен съездашта юкъерча хана чехословацки социалистически общество дегIаахарен КПЧ балха хьакъехьарен дешаш, белгалдергда парте политика керттера лостамаши ЧССР халкъа боахам дегIаахара йиълагIча пятилетка керттера декхараши, КПЧ Устава юкъехьу цхьадола хувцамаш тIаэцаргда.

Цул тIехьагIа КПЧ XIII-ча съезда ЦК отчетни доклад душ къамаьл дир А. Новотне.

Дагахьа доккхал деш белгалдоах вай социализм котъяккхари чехословацки халкъа маьршача вахарен духьа баьча боккхача балхах хьахиннараш, аьлар нов. Новотне. Вай парте XIII-гIа съезд гулъеннай Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гIа съезд хинна дукха ха ялалехьа, хIаьта цун творчески опытах пайда эца йиш я вайга Чехословаке Коммунистически парте балха тIа.

Цул тIехьагIа мохк экономически дегIаахара проблемаш ювца волавелар докладчик. Укх шера юххье денз, аьлар цо, 8 процент совгIа лакхъеннай промышленни производство дIадахача шера цу ханаца нийсйича. КПЧ XII-гIа съезд хинначул тIехьагIа дукха толамаш даьхад партен халкъеи балха тIа. Уж даьхад Советски Союзацарчен кхыча социалистически мехкашцарчен доттагIалах а тIатIа чIоагIлуш латтача барт-цхьоагIон гIулакхех а ког гIортолга е йиш йолаш вай доландаь.

Докладчика даьшхар халкъа боахам дегIаахара кердача пхе шера плана керттера декхараш. Цо хам бир, промышленни продукци хьаяра боарам йиълагIча пятилетке 28—30 процент лакхлургхиларах. 15 процент дегIаяэ езаш я юртбоахама производство.

ЧССР, аьлар дIахо А. Новотне, дIахадаргдоацаш социализма мехкий дунен содружества дакъа а да, вIаши деча экономически новкъостала Совета хьинаре член а я. Вай республика арахьарча экономически Iилма - технически бувзамий керттера чIоагIало лоархIаш хила а хиннад, хург а да дIахо а вай массе оагIорахьара дегIакхувларгдолаш дола Советски Союзацара гIулакхаш.

Чехословаке оборонни низ чIоагIбарах ше дувцаш, докладчико белгалдаьккхар, из проблема чехословацки коммунисташа Варшавски договора юкъе дакъа лоацаш долча дерригача мехкий цхьоагIо чIоагIъярца, цар оборонительни потенциали Советски Союзацара айхха барт-цхьоагIон гIулакхаши чIоагIдарца ювзаш хилар.

КПЧ ЦК хьалхарча секретара белгалдаьккхар, чехословацки халкъ цIаккха шек ца доалаш гурпалерча вьетнамски халкъагахьа хургхилар а нийсхонца дIадехараш кхоачашдара тIадерзадаь цун гIулакхаш цо хьаллоаттадергхилар а.

Европера хьал ше доашхаш, докладчика белгалдаьккхар, Европе дунен халкъашта юкъера кхоккам эггара дукхагIа чIоагIбеш яр малх бузенгермански милитаристски реваншистски политика хилар. Цо хьаллаьцар европейски кхерамзлен дешашта европейски паччахьалкхений совещани гулъяра хьакьехьа енна советски предложени.

Коммунистически болхлойи болама цхьоагIо бахьан долаш лоаттабеча къовсаме КПСС-о лоархIамера дакъа лоацаш хилар хьа а хьекха, А. Новотне белгалдаьккхар: дерригача дунен коммунистически болхлойи партеша шерра хьаллоацаши кхетаеши йола коммунистически болама проблемай даькъера КПСС Центральни Комитета принципиальни позици цIаьхка а хьакхайкайир КПСС XXIII-ча съезде.

Цхьаккха тайпа из дале а е кхыдале а долча теоретически е политически дешах хетар бе-бе дар аьнна нийса лархIа йиш йолаш лац империализмана духьала лоаттабеча юкъарча къовсаме гIулакхаш цхьоагIонца чакхдака ца тигар, белгалдаьккхар докладчика. Вай парти дог тийша я дунен халкъашта юкъера социалистически болхлойи партеш хилар бакъахьара гIулакх долгах, хIаьта царех — гIулакхаш вIашагIтохарен идеологически цхьоагIо а берригача болама чакхдоахача гIулакхий цхьоагIо а хьаярен пайданагIа йола способ а лорхI.

Юххера ший къамаьл чакхдоалаш А. Новотне аьлар: Чехословаке Коммунистически парти дIахо а хургья дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама тешаме отряд, дерригдунен машара антиимпериалистически фронтах дIакъастаргдоаца дакъа.

СОМАБАЬККХА САТЕМ

7 ИЮНЕ ХЬАЕЛЛ МОНГОЛЬСКИ ХАЛКЪА. РЕВОЛЮЦИОННИ ПАРТЕ XV СЪЕЗД

Шарын-гол хIанз Монголе эггара дикагIа довзача дешаех цаI да. Из хаза йиш я массанахьа а: министра кабинете в, болхлошца къамаьл деш а, автобуса чу а, самолета борта тIа а.

Шарын-гол — Орхон яхача доккхача хих дIакхеташ дола Монголе къилбаседерча доккха доацаьа хи тоатола цIи я. Цхьабакъда, Шарыц-гола цIи хоаьий цу хи тоатола сатемерча атагIа къахьегача наьха лоIамо хьаьяьча кIора разрезо.

Шарын-гола районах унзардаханза долча оалхазарий мохк лерхIар. Укхаза бIаьш шерашка лаьтта сатем цхьанне а толхабацар. Наггахьа чарахьо топ кхессе сатем боха ца бойя е цхьаьча баьречун илле оаза духьал гобаьккха латтача лоама довкъий кхера ца кхайке, кхы тата-Iимад яцар хозаш. Долаш хиннар иштта да.

Юххера а нах баьхкар Шарын-голе. Чаьтараш техар. Уж бар геологаш — лаьтта кIалхара ганзаш лехараш. Цар гучаяьккхар йоккха кIор боалла моттиг. «Iаьржа дошув» лоадама хIама ца эшаш лаьттан тIехеи тIа уллар — хьа а нийце дIакхатилла йиш хIана яц аьнна. Геологий когаметта гIишлошъераш кхаьчар. Хьалъе йоламар Шарынгольски кIора разрез — дика механизаци яь Монголе шоллагIа кIора предприяти.

Кхо шу гаргга ха яьннай Шарын-гола атагIара эггара хьалхара лаьттан кубометраш хьалъяьхача гIоне. Дукха хIама эргадаьлар гоннахьа. Хи тоатола цхьан оагIонгахьа хьалдегIаера вахара никка аьттонаш дола цIеноши дагIа йоккха болхлой поселок. Укхаза — берий беш-ясли, юкъара дешар дешна 8 шера школа (цига деша даргIа 600-нел тIех монгольски а советски а бераш), пурни, барзкъаш дутта моттиг, столови, магазин.

клуб я. Вокха оагIонгахьа улл производственно - технологически гIирсий комплекс. Шарын-голера болата рельсаш маьлхо къега а еш, гаьнна дIабода шера машинникъ. Цо дегIайоагIаш латтача городаца Дарханца вIашагIъювз разрез. ХIаьта цигара шаьрача ара гIолла гIа боахаш Шарын-гола тIадоагIа электропередача лакхача вольта аьшка мачташ.

ХIаьта разрез ше? Из Iалаьмате боккха, дуккха а метраш кIоарга кIоаг ба. Боккха кIора тIоа оахкаш, цу кIоага пхон тIа къахьегаш йоахк «Уралмашера» советски экскавотораш. Боккха мухь кхухьача грузовикаца кIора дарбалаш дIакхухь машиннаькъа вагонаш тIайоттача моттиге.

Хьалха денз цига баьхараштa дагаух: юххьанца хала дар. Кхоачам хиллал болхлой, специалисташ бацар. Шоаш ходолийташ дар хала климатически хьалаш а. Iай гIоравеш шийла яр, аьхкий воагавеш бIайха малх хьежар, бийсанарен дийнахьарен температураш чIоагIа эрга яр. — цу дерригне а цхьайолча хана нах балхах боахар. ХIаьта а нах турпалалга кхоачаш, шоаш юха ца кхобеш къахьегаш хиларо толам а балийтар. Разрез лоаццача хана эксплуатаце дIаелар. Балхаш вIаштIехьдахара, халонаш дIаяхара духьарча къовсама юкъе боккхача лоархIаме хилар Монгольски халкъа революционни парте партийни организаце кулгалхойи мугIарера членаши.

Шарынгольски гIишло, хетаргахьа Монголе еррига кхыяраш а санна, моллагIа йола гIишло яцар. Из яр гIишло-школа. Разрез хьалъе баьхкар селханара доахан леладераш, шош мел яьккха ха шаьрача аренашка доахан леладеш яьккха нах. Царна дика ховра доахан мишта доажадергда, царна Iунал мишта де деза, Цхьабакъда, царна гIирсаш хьалде, техника лелае хацар. Царна гIирсаш хьалдара гIулакх Iомаде дезар, ХIаьта цу тайпара уж Iомабелга вIаштIехьа а даьккхар къаьст-къаьста а, бригадашка а, курсашка а. Йоккха группа Iомаяла Советски Союзе хьожайир.

Цу гIишлонах квалификацеш йола къаман кадраш кийчъяра пхьоалле хилар. Укхаза «университет» чакх а яьккха, дуккха а бIаьш болча хьалха хиннача араташа тайп-тайпара йола профессеш Iомаяь кара а ерзайир, уж къонача монгольски болхлой класса мугIарашта юкъе а бахар. Масала, Цагач. Из ваьв Монголе Малхбузехьа, Баянульгийски аймаке. Бера хана денз доахан леладеш хиннав. Цул тIехьагIа эскаре гIулакх деш хиннав. Демобилизацел тIехьагIа, ши шу хьалха Шарын-голе венав. ХIанз Iургаш доахача, фаттан хьекхача фрезерни станокаш тIа болх бе йиш йолаш ва из. Цагач — хьалха латта болхло. Экскаваторщикаш хиннаб Гомбодоржах, Сэрэмах, «КРАЗ-ий» водитель ва Чултэмсурэн. Берригаш бийца варгвий!

4 бутт ба гIишлошъераш цу гIишлонера дIабаха. Цар моттиг эксплуатационникаша дIалаьцай. Цхьабакъда, Шарын-голе гIишло хьалъелга соцаш дац. Укх гаргахьарча шерашка хьалъергйолаш я болхлой поселка шоллагIа аргIа, больница, дуккха а кхы гIишлош. Шарын-голера кIора разрез — республике керда юллача йоккхагIча доагора - энергетически комплексах доалла дакъа да. Цун юкъмоттиг Дархан я.

Шарынгольски кIора разрез — монгольски советски гIишлошъерий цхьанарча къахьегамца хьалъяьча Монголе дуккхача предприятеех цаI я. Укхаза бIаргашта гуш тешалу монгольски советски халкъаш вIашагIхотташ долча доттагIалах беркат дувлаш хиларах из доттагIал ший принципаш тIа латташ йолча пролетарски интернационализма низах.

Улан-Батор. Г. ХОДУЛИН, ТАСС-а корреспондент.

Эзар йоIи йиъ вакансии

— ДIаэцалаш со балха. Со эцалаш!

Боккъонца дог эттIаду шIогIарч дар Колумбе столицерча цхьан тика юхе гулбеннача мехкараша дийттараш. Хьалхарча дийнахьа «Дом Рафало» яхача тика дас раьоца дIакхайкалаь хиннад бетта оклад 450 песо а йолаш (25 доллар) грампластинкаш йохка йиъ продавщица эш аьнна.

Iуйрийна ялх сахьат даьнача хана «Дом Рафало» яхача тика юхе гулъелар пхийттанегара ткъаь шерага кхаччалца йола эзар гаргга йоI. Из бIарчча ди даьккхар цар цига. Царех хIараяр ше балха дIаэцар догдоахаш яр. Ехар витрина. Боккъонца бола тIом болабалар кхерам бар. Царна юкъегIоалла чакхвала ца а могаш тика дас полицегара гIо дийхар.

Мехкарех цхьабараш 30—40 километр гаьнара баьхкабар. Шоай хур дир цар уборщицалла мукъагIа шэаш дIаэцар дехаш.

...Лакхе дийцар — таханарча Колумбе наггахьа мара хулаш хIама да ала йиш яц. Официальни даннех ах миллион гаргга (болх булургболча нахах 10 процент) болх боацаш ба цу мехка.

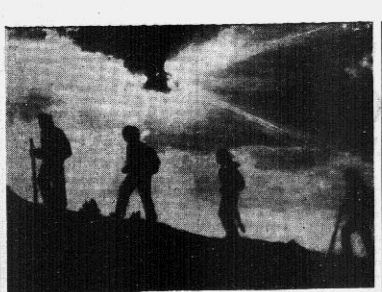
Хосе АРИСАЛА, АПН корр.

КОРЕЙСКИ ХАЛКЪА-ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКЕ БОККХА ТЕРКАМ ТIАУХИЙТ КХУВШ ЙОАГIАЧА ТIЕХЬЕННА. ШКОЛЕ ДАХА ХА ЙОАЦАЧЕИ ЗIАМАГIЧЕИ БЕРАШТА ХЬАЙИЙЛАЙ БЕРИЙ БЕШАМАШИ ЯСЛЕШИ. ЦАР ЧУ МАССЕ А ОАГIОРА ДЕГIАУХ БЕРАШ.

СУРТА ТIА: САКЪЕРДА - АРАДАЬННАЛЕЛ БЕРИЙ БЕША ЛЕЛАДУ БЕРАШ.

ЦТАК—ТАСС сурт.

«Туристий наькъаш».

В. Парамонова фотоэтюд.

ДУНЕН ЧЕМПИОНАГАХЬА Я СОВЛЕ

МОСКВА, 31 май. (ТАСС). Шахматех дунен тIа хьалхара моттиг яккхара Петросянеи Спасскеи ловзаеча матча ткъоалагIа парти 41-гIа ход йолча хана тIехьаьяьккхаяр совле дуккха а дукхагIа дунен чемпионага а йолаш.

Ловзар юха дIадоладеннача хьалхарча минуташке а денз доска тIа «йIовхал» гойтар къовсама термометро. Духхьашха (массагIаза!) юкъеьккхар партнераша юкъера пешкаш дIа-юха а йоахаш Нимцовича защита классически вариант. Йоккхийча яхьашка дуккха за а юкъекхийлай из система. Сиха-сиха йир дебитни 15 ход. Цул тIехьагIа Iаьржачарца ловзаш хиннача Спасске маневр йолайир шийца яхье ваьнначун низаш готдар духьа. Цунна юхадухьалъяккха говза план корайир дунен чемпиона, ферзеви флангана низ барця ювзаенна йола. Инициатива Петросяча бе йоаллар. ДIахо кхы а дукхагIа низ тIабихьар цо: хIаьта 31-гIа ход еш пешка а яьккхар.

* * *

Дунен тIа хьалхара моттиг яккхара ловзаеча шахматни матча 20-ча партел хьалхагIа тIехьаьяьккхача парте Тигран Петросяна дIаязъяь ход (ферзь Е 6) хайнача Борис Спасске ше ийшарг лаьрхIар. Котало Петросяпага а йолаш счет 10,5:9,5 хилар. Дунен чемпиона цIи шийга йитара юхейисача йиъ партех 1,5 очок яккха еза цуп. Претендента декхар шозза халагIа да — котвалара цунна 3 очок эш.

ДЕШАРГДОЛЧАРНА А БОЛХБЕРГБОЛЧАРНА А

Укх шера тха района школаша арахеца кийчбу дешархой хIанзалца хинначул дукха дукхагIа ба — 594 саг бархI класс йистеяьккхаи 260 саг иттлагIеи цхьайттлагIеи классаш яьхам. ХIанз чуийнна экзаменаш дIалуш боахк уж. Доккхий декхараш да царна хьалхашка латтараш. Экзаменаш дIаенна баьлча цхьабараш юкъерча, шоллагIбараш лакхерча дешара заведенешка деша гIоргба. ХIаьта дукхагIбараш производстве балха гIоргба. Уж ба уж хIанз керттера теркам тIабахийта безараш а.

1966-ча шера юкъара образовательни школа йистеяьккха кагирхой халкъа боахаме балха бахийтарен бераш дукхагIа дешара юкъе оарен хьакъехьарча КПСС ЦК-аи СССР-а Министрий Советеи соцамо хIара партийни, советски, комсомольски, профсоюзни организаци декхарийла ю юкъерчеи лакхерчеи дешара заведенешка деша ца болхаш бисa кагирхой шоай хаинахьа балхашка дIанийсбе. Цу соцамга хьежжа укх шера бархI класс йистеяьккхачарех 70 процент, е 425 дешархо, ийслагIча классашка деша бахийта беза. Хьожаргда вай малагIа торонаш я районе из лакхе дийцараш кхоачашде.

ХIанзалца хиннача юкъерча пхе школана укх шера цхьаькха а цаI тIакхетт тха районе, цул совгIа сайрийнара кхо школа а я. 1966 — 1967 дешара шера школашка хургья 14 ийслагIа класс. Къаьстта дукхагIа хургья уж Шелковскойи Каргалински юкъерча школашка. Укх шера дийша йистебоалараш балха оттабара гIулакха райисполкомо лаьрхIа комиссеш вIашагIъехкай. Цу комиссеша кийчъяь мероприятеш моттигерча хьалашка хьежжа я. Цу мероприятей планаш оттаьй. Уж планаш предприятей, учрежденей, колхозий кулгалхошца йийца а йийца къахьегамхой депутатий районни Совета сессе чIоагIъяьй. Веррига 320 саг ва районера балха вахийта лаьрхIар. Царна массанена эшаш дола хьалаш Iалаш а лаь шоаш кагирхой балха бахийта моттигаш хьайовзийта декхарийла ба предприятейи учрежденейи кулгалхой июль беттал тIехьа а ца доаккхаш.

Йоккха терко ю тха районе ийслагIча классашка дIахо деша дезачар а. Укх шера уж дукхагIа хила безандаь чIоагIъе еза юкъерча школа материальни база. Цу хьакъехьа оаха лерхI Шелковскойи Каргалински станицашка йолча интернатий общежитеш дукхагIа хилийта, хIаьта школашта кхы а цIеноц хьатIаде. Цул совгIа «Коминтерн» яхача колхозо Старо-Щедрински станицерча школа-интерната лаьрхIа общежити хьергья.

Лоацца аьлча дIахо ийслагIча классашка дешаргдолчар а производстве балха гIоргбодчар а йоаггIаш йола терко ю тха района кулгалхоша.

Г. СЕХИН, Шелковской райОНО инспектор.

СЦЕНА ТIА — ХАЛКЪА ТЕАТР

Дукха нах гулбеннабар укх деношка Грознерча В. И. Ленина цIерахча культура Дворецe. «Малиновке саг йоалаяр» яхаш яр халкъа оперни театра коллективо кийчъяь хинна музыкальни комеди.

Нохч-ГIалгIай АССР-а заслуженни артиста В. Соколова оттаяь из цIи хеза йола спектакль массане а боккхача бeзамца тIаийцар. Къаьстта хоза хийтар царна керттера ролаш ловзаяь солисташ. Уж ба мехкдаьтта института студентка Виолета Троицкая (Яринка), Р. Бильтоев (Попандопуло), кхыбараш.

Хоза дар спектакле хинна кадай халхараш а. ХIаьта художника А. Споинга декораци комеде массайолча действешца товш яр.

В. ПОСТНОВ.

Конкурс: «ВАЙ ЗАМАНХО»

«Сердало» газета редакце «Вай заманхо» тема йолча очеркий конкурс кхайкаю.

Очеркий конкурсаца редакце лерхIар вай заман советски сага денал, хьинар, кхетам, дега йIовхал, гIулакх, эздел, уйла — вай заманхочун вахар художественни дешаца хьахьокхар да. Очеркий турпалаш хьаьнала къахьега советски нах — болхло, ахархо, гIулакхера саг, лор, Iилмахо, хьехархо и кх. хила йиш я.

ДикагIча очеркашта кхо преми хьожаяьй:

хьалхара преми — 50 сом;
шоллагIа преми — 30 сом;
кхоалагIа преми — 20 сом.

Конкурсе йойта очерк машинкаца кепа техача 6—7 оагIон боараме хила еза. Кхыча меттала язъяь очеркаш гIалгIай меттала а яьха яхкийта еза редакце.

Конкурсе дакъа лаца йиш я йоазонхой, журналистий, болхлойи юртийи корреспондентий, хIаьта иштта берригача къахьегамхой а.

Конкурсе яхкийтача очеркий лоархIам бе хержа жюри я.

ХАОТТАМ

1-ча июнера денз 4-ча июне кхаччалца республике хувцалуш мерхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка юкъ-юкъе гIийло делхаш догIаш а долаш ха латтаргья. Боарамга кхоачаш (секунде 3—7 метр) къулба-малхбоалехьара гIийло хьекхаш мух хургба. Фон температура бийсанна 11—16, дийнахьа 25—30 градус хургья.

Метеостанци.

ДИКАЧА НАХАХ

БОЛАТА НАЬКЪАШКА

Хозахет Григорий Григорьевича малх хьалбоала ха. Из тамаш а яц. Са тоссача хана денз долалу цун къахьегама ди. Мух мо сиха йодача тепловоза тIара арахьежаш геттара дог гIоздоаккх цIена фо долча Iуйрено. Дукха еза Григорий Григорьевич Богуна Iалама хозне, цхьабакъда, кхы а дукхагIа беза цун тепловоза машиниста болх.

Итт шу хьалха бокъо елар Григорий Григорьевича болата локомотив лалла. Цу хана, 1955-ча шера, тIехдика городе Орджоникидзе кхаь шера йола тепловозий - машинистий школа а яьккха Грозне станце балха вера из. Цхьабакъда, укхаза, Къилбаседа - Кавказе эггара къаьнагIа болча наькъа депо кхетадир цо локомотива тIа болх бе удостоверени дале а беза мухь кхухьеи пассажирски поездаш лелае атта доацилга. Цудухьа кхаь шера машинистий тепловозникий школе хьийхачох кхоачам а баь Iе йиш яц. ЧIоагIа накъадаьлар Григорий Григорьевича йоккха опыт йолча, шоай гIулакх дика довзача нахаца машинисташца Иван Никифорович Корчмайцеи Николай Федорович Коробковцеи машинистий помощник волаш болх бар.

Цар новкъостал дир Григорий Григорьевича тепловоза управлени практически йовза, поездаш лелае Iомавала. Цул тIехьагIа диъ шу даьлча болата наькъашка гIолла ше поездаш кхувла волавелар нов. Богун.

Дерригa цхьан шера мара болх банзар Григорий Григорьевича машинисталла. Тепловозий реостаташта тохкам беча мастералла вахийтар из. Григорий Григорьевич дисциплина дика йолаш саг ва. Шийна болата наькъаш дукха деззашехьа а цига болх бе раьза хилар из.

ЧIоагIа чоалхане а бехктокхаме а болх ба реостатий мастера бар. Чоалхане ба из тепловоза материальни дакъа дика довзаш хила везандаь. ХIаьта реостаташта кIал тепловозашта тохкам бар — из тепловоза ремонт яра тIеххьара этап я. Укхаза локомотива массайолча узлашта яьча ремонта дикалга хьож, генератора чу гIолла тепловоза дизела дозал тIа а дохийташ.

— Нагахьа санна хье тепловоза ремонт еш вале, — йоах Григорий Григорьевича, — цхьаккха машинист эгIазгIоргвоацаш, лерттIа болх бергболаш тоае еза локомотив. Из гIулакх дика кхетаду нов. Богуна юххе къахьегача нн. Андреева, Мирошникова, Каштанова, Гойтаева. ХIаьта, нагахьа санна моллагIча узла балхаца кхоачамбоацар нийслой цу сахьате ремонт е еззача цехера слесарь хьа а вийхе цигга кхоачамбоацар дIадоаккхийт.

Григорий Григорьевичи цунца болх беш бола новкъостийи чIоагIа бехктокхаме хеташ ба шоай болх. Депо «ТЭ-3» яха цу хана керда хинна тепловозаш даьхкар. Цхьаккха сага новкъостал доацаш цу низ болча машинашта регулировка е Iомабелар уж. Цу хана Григорий Григорьевич цIи хеза вар депо де дезача моллагIча гIулакха кийча хиларах. Нагахьа санна реостатага хьажа мастер веха везаш хилча, цу сахьате, бийсан а, дийнахь а за аьнна доацаш, депона гаьна воацаш вахача Григорий Григорьевичага кхайка болхар.

ХIаьта цу хана а безам дIабаьннабацар цун болата наькъашка гIолла лела. Цхьан дийнахьа кхы са а ца тохалуш депо кулгалхой болча вахар. ЧIоагIа дийхар цо тепловоза тIа болх бе вахийта ше, аьнна.

— Кхо шу даьннад со юха а тепловоза тIа болх беш вола, — йоах, вела а къежаш, Григорий Григорьевича, — сатем боацаш болх ба из. Ди а бийса а чархаш тIа. Цхьабакъда, из цхьаккха а хIаманца хувцаргбацар аз.

Масса а хана толамца болх беш ва Григорий Григорьевич, цIаккха а гIалат валац из балха тIа. Ше мабарра Iомабаьб цо беза мухь кхухьа поездаш дIа - хьа кхувла никъ. Дика хов цунна мухале, урхе мичахьа я, наькъа тIа гIум маца тасса еза хов (къаьстта догIа дийлхача хана). Из дерригa нийса, ду цо графиках состав кхача еззача дIакхачийтар духьа. График кхоачашъяр — из цун доккхагIа дола закон да.

Цхьаькха цхьа хIама да нов. Богуна шийна бIарг кIалара ца доалийташ — беза мухь кхухьа поездаш уж яле а мамогга доагор кходе хьож из. Цудухьа тамаш а яц соахкеи укх шерен Григорий Григорьевича чота тIа 10902 килограмм кходаь дизельни доагор хилар.

Цхьаккха мероприяти, цхьаккха гIулакх дац Григорий Григорьевича хьалит доацаш. ХIаьта общественни вахаре хьинаре дакъа лоац цо. Локомотивни депо ремонтни цехий парторганизацей секретарь хиннав из.

Масса а хана агитатор волаш хьавоагIа нов. Богун. Iымерза волаш, ше дувцар кIоаргга кхетадергдолча бесса дувцаш чакхвоал из ше агитатор волча участке.

Гудермес станце локомотивни депо болхлой, Ножай-Юрта Калинина цIерахча колхоза колхозхой, Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза болхлой а специалистий а юкъарча собранешка массава раьза а волаш № 673 йолча Гудермеса хоржама округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат оттавир мугIарера къахьегамхо, тепловоза машинист Григорий Григорьевич Богун.

— Сох селла чIоагIа тешам бенна хилар, — йоах нов. Богуна, — дуккхача къамех латтача, со, балха волча коллективах тешам бенна хилар лоархI аз. Из ца боабе сай низ, хьинар кходергдац аз.

Н. АСТАХОВ, Гудермеса района «ЦIе байрах» яхача газета редактора заместитель.

ЭКЗАМЕНАШ ДIАЛУШ БА

ЧIоагIа лоархIамеи бехктокхамеи ха хьатIаэттай дешара заведенешкарча студенташта. ДIайолаеннай курсови экзаменаш.

30-ча мая Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен института цхьайолча аудиторей наIарашта юхе гулбенна дукха студенташ латтар. Уж бар курсови экзаменаш дIалуш бола студенташ. ЧIоагIа сахьувзаш, сагота бар экзамен дIаяла дIачу ца баха студенташ. Мелла чIоагIа предмет Iомадаь дале а наг-нагахьа книжка тIа хьажа дог доагIар, цхьан метте саца сатем боацаш наIара юхе гIолла дIаюха ухаш лелача студентий. ХIаране уйла яр дикеи тIехдикеи экзамен дIаяла.

Цу дийнахь цига экзаменаш дIалуш хиннача группашта юкъе эггара дикагIа йолча группе нийсвелар со. Из яр естественно-географически факультета цхьоалагIча курса географеи биологеи группа. Мишта дIалу оаш экзаменаш, аьнна даьча хаттара жоп луш, цхьанне санна массаболча студенташа аьлар: «Хьалхара юхьиг-м во яц, дикеи тIехдикеи дIалу экзаменаш».

Цхьацца хаттараш деш тхо латташ, доккха са а даьккха, вела а къежаш аудиторера араваьлар студент П. Бузян. Массаза деча тайпара хаттараш а деш го бир цунна студенташа. ТIехдика яьккхай аьлар эггара хьалха зачетни книжка тIа хьежача цхьан студенто. Хьалхара пятерка яр из. Дукха ха ялалехьа тIехдика оценкаш яьха арабаьлар студенташ нн. Бондаренко, Любин, кхыбараш. Экзаменаш дика дIаелар нн. Тисленкос, Немировас, Дубасова, кхычар. Лоацца аьлча групперча 30 студентах массехк саго кхоъ мара ца йоккхаш дукхагIчар дикеи тIехдикеи дIаелар экзаменаш.

Шера керте дешарах дикагIа кхеташ группа яр я группа, — йоах цу группагара экзаменаш дIаэцаш хиннача доцента Кулик Филипп Ефремовича. Кхы йола экзаменаш а цу групперча студенташа дикеи тIехдикеи дIалургхиларах дог тийша ва Филипп Ефремович, студенташ шоаш а ба цох дог тийша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

2 июнь, 1966 шу.

РАДИО: 8.25 — Советски опереттащара арешн дуэташи. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 16.00 — «Советски Iаьдала 50-шу дизарга» яха передача. 16.15 — «Къонал». 16.35 — «Агитпункте» яха беседа (гIалгIай меттала). 17.15 — «Шоана, юрташкара къахьегамхой» яха концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.05 — Берашта «Тха Ленин» (нохчий меттала). 18.20 — Ахкан замалахь бераша салаIарах. Хьехархочун беседа (гIалгIай меттала). 18.35 — Берашта дола фильм. 19.00 — Телевизионни кердараш (гIалгIай меттала). 19.10 — «М. Горький дуццараш» яха телевизионни спектакль. 20.30 — Бийса сатийна хила шун, бераш!. 20.40 — Телевизионни кердадараш. 21.00 — Киножурнал. 21.10 — Кинонкъбара клуб.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культуран, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04265. Заказ № 2834.